

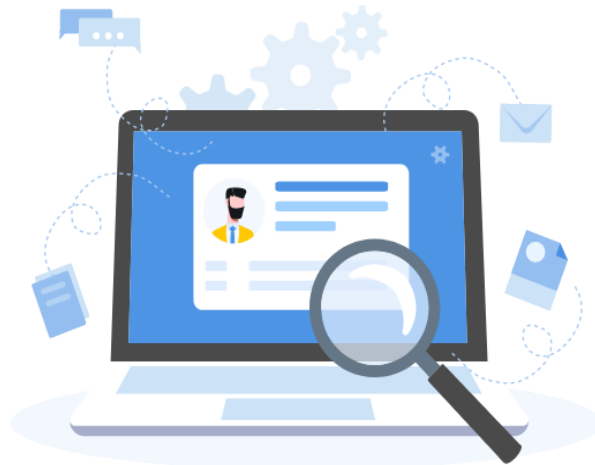
სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტი
(პირველი წარდგენა)

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო
თბილისი, 2023 წელი

სარჩევი

გზამკვლევის შესახებ.....	4
ოჯახის ბიუჯეტი	5
რას ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?	6
საბიუჯეტო სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები	7
სახელმწიფო ბიუჯეტი	8
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა	12
საბიუჯეტო პროცესი	13
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები	14
სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა	15
საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა	15
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)	16
საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა	18
ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში	22
სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა	23
სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები	27
ახალი პოლიტიკის მიმართულებები	28
დაგეგმილი ღონისძიებები	33
ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები	35
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები	37
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა .....</i>	<i>37</i>
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები .....</i>	<i>37</i>
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა .....</i>	<i>38</i>
<i>გადასახადები .....</i>	<i>38</i>
<i>გრანტები .....</i>	<i>39</i>
<i>სხვა შემოსავლები .....</i>	<i>39</i>
<i>არაფინანსური აქტივების კლება .....</i>	<i>40</i>
<i>ფინანსური აქტივების კლება .....</i>	<i>40</i>
<i>ვალდებულების ზრდა .....</i>	<i>40</i>
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები	41
<i>გადასახდელების სტრუქტურა .....</i>	<i>41</i>
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები .....</i>	<i>42</i>
<i>ხარჯები .....</i>	<i>42</i>
<i>ხარჯების სტრუქტურა .....</i>	<i>43</i>
<i>არაფინანსური აქტივების ზრდა .....</i>	<i>43</i>
<i>ფინანსური აქტივების ზრდა .....</i>	<i>43</i>
საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	44

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება	45
2024 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ღონისძიებების დაფინანსება	46
<i>ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა.....</i>	<i>46</i>
<i>განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება .....</i>	<i>47</i>
<i>რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა.....</i>	<i>48</i>
<i>თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება .....</i>	<i>49</i>
სამინისტროების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება	50
მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების დაფინანსების მოცულობები - 2022-2024 წლები	51
2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 516,000.0 ათასი ლარს	61
მუნიციპალიტეტის კუთვნილი დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	64
საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია	66
რას ნიშნავს ეს ყველაფერი?	67
შენთვის როგორც მოქალაქისთვის?	67
რისი გაკეთება შეუძლიათ მოქალაქეებს:	68

გზამკვლევის შესახებ

სახელმწიფოს პრიორიტეტია საკუთარი მოსახლეობის დაცვა, მათი სოციალური ინტეგრირების ხელშეწყობა, თითოეული მოქალაქის ეკონომიკური სტაბილურობის და მსოფლიო ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობის მიღწევა, ასევე მოქალაქეებისთვის იმის ახსნა თუ საიდან მოდის და სად მიდის თანხები სახელმწიფო ბიუჯეტში. აღნიშნულის განხორციელება შესაძლებელია მხოლოდ აქტიური მოქალაქეების მეშვეობით. სწორედ ამიტომ, ყოველწლიურად მზადდება მოქალაქის გზამკვლევი, რომლის დახმარებითაც შესაძლებელია საზოგადოების წევრები გახდნენ მეტად აქტიურნი.

გზამკვლევის მიზანია ფართო საზოგადოებისთვის იმ ძირითადი საკვანძო საკითხების მიწოდება, რომელსაც ითვალისწინებს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი. გზამკვლევის მეშვეობით ყველა დაინტერესებული პირი გაიგებს თუ რას ნიშნავს ტერმინი ბიუჯეტი, რა კომპონენტებისგან შედგება საბიუჯეტო სისტემა, გაეცნობა საბიუჯეტო პროცესის საფეხურებს, საბიუჯეტო პროცესის წარმართვის სამართლებრივ საფუძვლებს, ბოლო წლებში საჯარო ფინანსების მართვაში განხორციელებულ რეფორმებს და მიღწეულ შედეგებს, წარმოდგენა შეექმნება 2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, ასევე ბიუჯეტით დაგეგმილ ღონისძიებებზე სახელმწიფოს მიერ წლის განმავლობაში მისაღები შემოსულობების მოცულობის და დასახული მიზნების მისაღწევად გასაწევი ხარჯების თაობაზე.

2024 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მოკლე სახელმძღვანელო, ბიუჯეტი და ბიუჯეტთან/საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებული სხვა დამატებითი ინფორმაცია საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალური ვებ-გვერდის¹ მეშვეობით.

¹ www.mof.ge

ოჯახის ბიუჯეტი

რა არის ბიუჯეტი? ეს არის იმის ცოდნა, თუ როგორ უნდა განკარგო შემოსავალი. ბიუჯეტის შედგენა სასარგებლოა, როგორც ცალკეული პირებისა და ოჯახებისათვის, ისე საქმიანი ადამიანებისა და მთავრობებისათვის.

ოჯახის ყველა წევრი უნდა მონაწილეობდეს ბიუჯეტის შედგენაში, რათა ყველა გრძნობდეს ვალდებულებას, მიჰყვეს შედგენილ გეგმას. ერთად შედგენილი ბიუჯეტი დაეხმარება ოჯახის თითოეულ წევრს, უკეთესად განკარგონ ოჯახის შემოსავალი.

მოთხოვნილებები და ხარჯები შემოსავლების პარალელურად იზრდება და როგორც წესი, ყოველთვის აჭარბებს მას. რეალურად ერთობლივი ბიუჯეტი გულისხმობს ფინანსების ისეთ მართვას, რომელიც მომავალზე ფიქრის შესაძლებლობას იძლევა.

ოჯახის ბიუჯეტის განსაზღვრისას განიხილება მოსალოდნელი შემოსავლები და ხარჯები, როგორცაა კვება, კომუნალური მომსახურება, ტრანსპორტირება, დასვენება, ოჯახის აუცილებელი გადასახადები, როგორცაა მაგალითად ბინის, მანქანის და სხვა სამომხმარებლო კრედიტის დაფარვა, ბანკის საპროცენტო შენატანები, აგრეთვე მსჯელობენ გარკვეული თანხის დაზოგვის შესაძლებლობაზეც. მნიშვნელოვანია

შეფასდეს წლის განმავლობაში გასაწევი ხარჯები ოჯახის შემოსავლებთან მიმართებაში, თუ ოჯახის შემოსავალი არასაკმარისი აღმოჩნდა დაგეგმილი ხარჯების დასაფარავად, უნდა განისაზღვროს პრიორიტეტები ხარჯების შესამცირებლად ან განხილულ იქნეს შემოსავლების გაზრდის ალტერნატიული ვარიანტები, მაგალითად: ზედმეტი სამუშაო საათები, ახალ სამსახურში გადასვლა ან დამატებითი სამუშაოს მოძებნა. თუ ოჯახი თვლის, რომ მისი მდგომარეობა დროებითია, ან სურვილი აქვთ ახალი ბიზნესის დაწყების და არა აქვთ საკმარისი სახსრები, მაშინ მის წევრებს შეუძლიათ განიხილონ კრედიტის აღების ვარიანტიც, მაგრამ მის პარალელურად საჭიროა განიხილონ და მოიძიონ სესხის დაფარვის წყაროები.

თუ ოჯახის შემოსავალი აჭარბებს ყოველდღიურ ხარჯებს, შესაძლებელია დანაზოგის გაკეთება შორეული გეგმების განსახორციელებლად. ან მეორე მხრივ, ასეთი თანხები დაიხარჯოს არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე; მაგალითად, იყიდონ ახალი ავტომობილი, საყოფაცხოვრებო ტექნიკა ან გაიუმჯობესონ საცხოვრებელი პირობები.

ოჯახი რაღაც ფორმით სახელმწიფოს პატარა მოდელია და მთავრობის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის მომზადების პროცესიც ზოგიერთ შემთხვევაში ზემოთ აღწერილი პროცესის ანალოგიურად მიმდინარეობს. მთავრობა და პარლამენტი განსაზღვრავენ მთავრობის მოსალოდნელ შემოსავლებს, შემოსავლის წყაროებს და მოსალოდნელ ხარჯებს პროგრამების მიხედვით. მაგალითად თავდაცვის, საგარეო საქმეთა, სოციალური დაცვის, განათლების, კულტურის, სამართალდამცავი ორგანოების, რეგიონული ინფრასტრუქტურის, სოფლის მეურნეობის, გარემოს დაცვის და სხვა პროგრამების მიხედვით. ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მოსალოდნელი შემოსავლები ხარჯებზე ნაკლებია, მთავრობა განიხილავს საგარეო ვალის აღების შესაძლებლობას გარკვეული პირობებით, თუ იგი ქვეყნისთვის მომგებიანი იქნება და მისი დაფარვის წყაროებიც შესაძლებელი.

რას ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?

ტერმინი „ბიუჯეტი“ მომდინარეობს ინგლისური სიტყვისგან „Budget“, რაც ტომარას ნიშნავს. როდესაც ინგლისის პარლამენტში მთავრობა თემთა პალატას ფულს სთხოვდა, ხაზინის კანცლერი ხსნიდა პორტფელს (ტომარას), სადაც სახელმწიფო შემოსავალ-გასავლის ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტი იდო. ამას უწოდებდნენ ბიუჯეტის გახსნას.

თანამედროვე გაგებით ბიუჯეტი არის განსაზღვრული პირის (ოჯახის, ბიზნესის, ორგანიზაციის, სახელმწიფოს და ა.შ.) შემოსავლებისა და გასავლების ჩამონათვალი, რომელიც განისაზღვრება კონკრეტული დროის პერიოდით, ჩვეულებრივ ერთი წლით. უფრო კონკრეტულად ბიუჯეტი შემოსავლებისა და ხარჯების ერთიანობას წარმოადგენს.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის და გადასახდელის შესრულება ხდება სახელმწიფო ხაზინის სისტემის მეშვეობით. იგი სახელმწიფო ფინანსების ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია. სახელმწიფო ფინანსები თავის მხრივ ქვეყნის ფინანსური სისტემის ძირითადი ნაწილია, რომელიც სახელმწიფოს ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური ფუნქციების განხორციელების ინსტრუმენტია.

საბიუჯეტო სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი

ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებების მიერ გამოცემული აქტები

„ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ საქართველოს ორგანული კანონი

„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი

საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები

სახელმწიფო ბიუჯეტი

სახელმწიფო ბიუჯეტი წარმოადგენს სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანეს ფინანსურ დოკუმენტს. იგი არის ყველა უწყების მიერ განსახორციელებელი პროგრამების, ქვეპროგრამების და ღონისძიებების ერთობლიობა. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს ამტკიცებს საქართველოს პარლამენტი.

ბიუჯეტი არის გამჭვირვალე დაგეგმარება, რომლის დროსაც მთავრობა და მხარჯავი დაწესებულებები და საბიუჯეტო ორგანიზაციები აღწევენ ერთგვარ შეთანხმებას სახელმწიფო რესურსების განაწილებაზე სტრატეგიული პრიორიტეტების მიხედვით. საბიუჯეტო პროცესის დახვეწისა და ფორმულირების გაუმჯობესების ეტაპზე მნიშვნელოვანია აღნიშნული პროცესი მოექცეს დადგენილ ფისკალურ ჩარჩოში და მოხდეს რესურსების ეფექტური განაწილება დასახული მიზნების მისაღწევად.

ბიუჯეტს მრავალმხრივი ფუნქცია გააჩნია. კერძოდ:

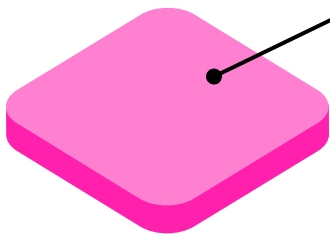
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს ცენტრალური მთავრობების მიერ შემუშავებულ გეგმას, თუ როგორ მოიძიოს მთავრობამ სახსრები აღებული ვალდებულებების შესასრულებლად. რა სახის და მოცულობის თანხები უნდა იქნეს ამისათვის მობილიზებული სხვადასხვა სახის გადასახადებიდან, როგორცაა დამატებული ღირებულების, აქციზის, მოგებისა და სხვა სახის გადასახადები.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს გეგმას, თუ როგორ უნდა დახარჯოს მთავრობამ მის მიერ მობილიზებული თანხები. რა ღონისძიებები უნდა იქნეს დაფინანსებული და როგორ უნდა განაწილდეს შემოსავლები სხვადასხვა სფეროებზე. კერძოდ, განათლებაზე, თავდაცვაზე, ჯანმრთელობაზე, სოციალურ დაცვასა და ა.შ. სხვა მიმართულებებზე.
- ❖ ბიუჯეტი განსაზღვრავს მთავრობის მიერ ასაღები სახელმწიფო ვალისა და სესხების ლიმიტებს. თუ ხარჯები აჭარბებს შემოსავლებს, მთავრობამ უნდა აიღოს გარკვეული ვალი, რათა დაფაროს მისი მოსახლეობისათვის გაწეული მომსახურების ხარჯები და გადაიხადოს გასული წლების ვალები.
- ❖ ბიუჯეტი გავლენას ახდენს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაზე. ზოგიერთი ხარჯი (როგორცაა მაგალითად განათლებისა და მეცნიერების, აგრეთვე ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის) შესაძლებელია ზრდის პროდუქტიულობას, რაც მომავალში გამოიწვევს

მოსახლეობის შემოსავლის ზრდასაც. მეორე მხრივ კი, გადასახადები ამცირებს მოსახლეობის შემოსავალს და მათ ნაკლებ სახარჯ ფულს უტოვებს. გამომდინარე აქედან, ბიუჯეტი (შემოსულობები და გადასახდელები) უნდა დაბალანსდეს ისე, რომ იგი იქცეს ქვეყნის განვითარების მძლავრ ბერკეტად.

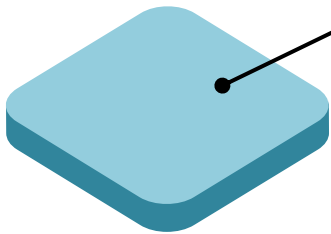
- ❖ ბიუჯეტზე თავად ახდენენ გავლენას ეროვნული ეკონომიკური პროცესები. კერძოდ, მაღალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში ბიზნესი უფრო აქტიურდება, იზრდება დასაქმების მოცულობა, შესაბამისად იზრდება როგორც მოქალაქეების, ასევე ქვეყნის ბიუჯეტის შემოსავალიც, განსაკუთრებით კი საგადასახადო შემოსავალი. ამ პირობებში მთავრობას საშუალება ეძლევა დააფინანსოს მეტი ღონისძიებები. ამასთან მცირდება ვალის აღების საჭიროება.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს სტრატეგიულ დოკუმენტს. ამასთან, ბიუჯეტი მოიცავს ინფორმაციას გასულ წლებში მთავრობის მიერ მოზიდულ და დახარჯულ თანხებზე, ასევე მოიცავს საპროგნოზო ინფორმაციას თანხების მომავალში დახარჯვასთან დაკავშირებით.

ძირითადი ტერმინები:

ორგანოების მიერ.

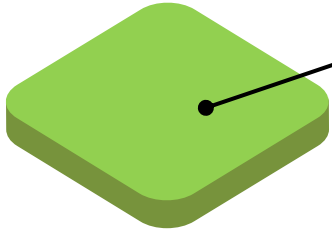
ბიუჯეტი - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი ხელისუფლებების ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების შესაბამისი

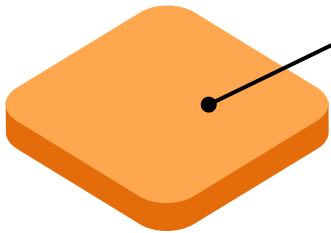
ბიუჯეტის სახელითაა მოხსენიებული; პროგრამული ბიუჯეტის მიზანია სახელმწიფო ხარჯების ეფექტურობის ამაღლება, სახელმწიფო სექტორის დაწესებულებების დაფინანსებისა და მათ მიერ მიღწეული შედეგების ურთიერთკავშირის გაძლიერება.

პროგრამული ბიუჯეტი - ასიგნებები გამოიყოფა მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების/ქვეპროგრამების მიხედვით. პროგრამული ბიუჯეტის ძირითადი პრინციპია სახელმწიფო სახსრების მიმართვა წინასწარ განსაზღვრული შედეგების მისაღწევად, რისი გათვალისწინებითაც პროგრამული ბიუჯეტი ხშირად შედეგებზე ორიენტირებული

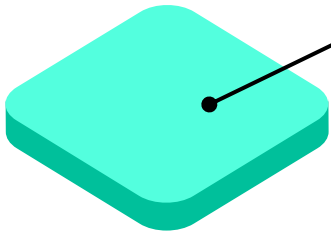
გარდა მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამებისა და ქვეპროგრამებისა, საბიუჯეტო კოდექსით განსაზღვრულია საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები.²

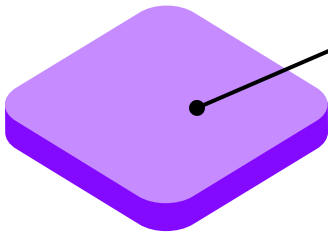
პროგრამა - წარმოადგენს ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ განსახორციელებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომლებიც დაჯგუფებულია მსგავსი შინაარსის მიხედვით და ხორციელდება ერთი საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

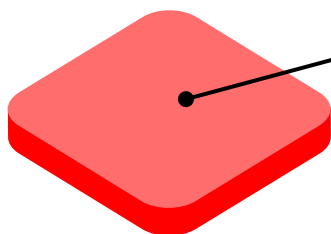
ქვეპროგრამა - წარმოადგენს მხარჯავი დაწესებულების პროგრამის ფარგლებში საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ გასატარებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას.

პროფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი შემოსავალი აჭარბებს გასავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო პროფიციტზე.

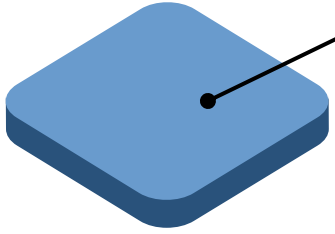

დეფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი გასავალი აჭარბებს შემოსავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო დეფიციტზე.

მხარჯავი დაწესებულება - ბიუჯეტის პროგრამულ კლასიფიკაციაში პირველი თანრიგით გათვალისწინებული საბიუჯეტო ორგანიზაცია.

² საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის“ შესახებ ადგენს თუ რა შეიძლება იყოს ამ ტიპის გადასახდელები, მათ შორის მოიაზრება საერეზერვო ფონდები და დადგენილია ლიმიტი სარეზერვო ფონდებისათვის (არაუმეტეს მთლიანი ბიუჯეტის 2%).

საბიუჯეტო ორგანიზაცია - მხარჯავი დაწესებულება ან/და ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში თანხის განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას დადგენილი ნორმების, პროცედურების და წესების თანახმად.

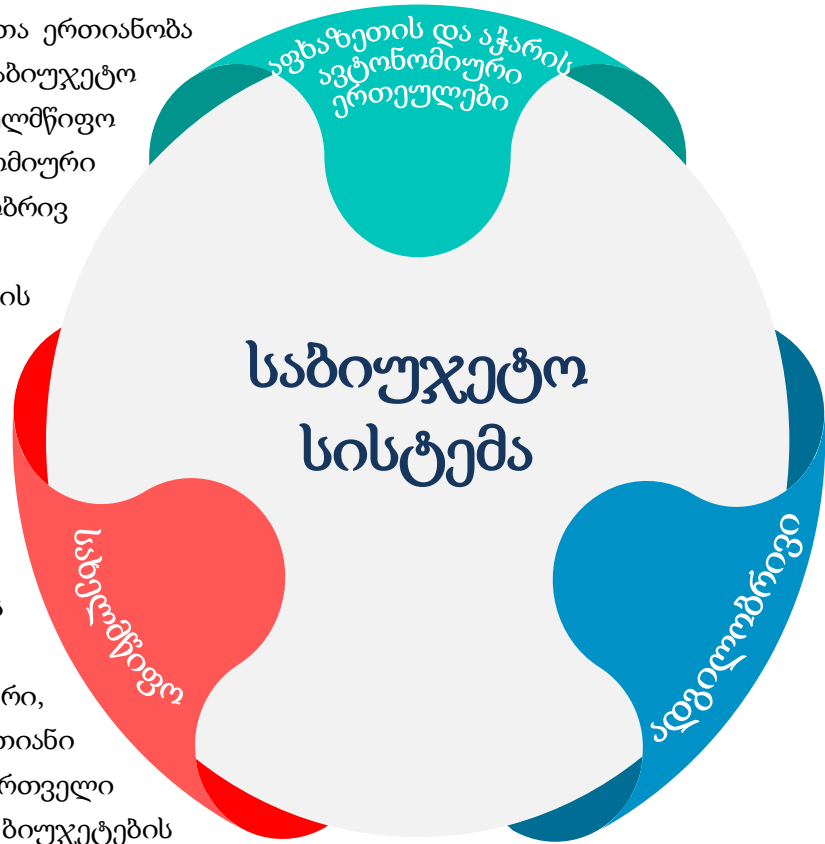
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა

ბიუჯეტი არის სხვადასხვა დონის, რომელთა ერთიანობა ქმნის საბიუჯეტო სისტემას. საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა მოიცავს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური ერთეულების ბიუჯეტებსა და ადგილობრივ ბიუჯეტებს.

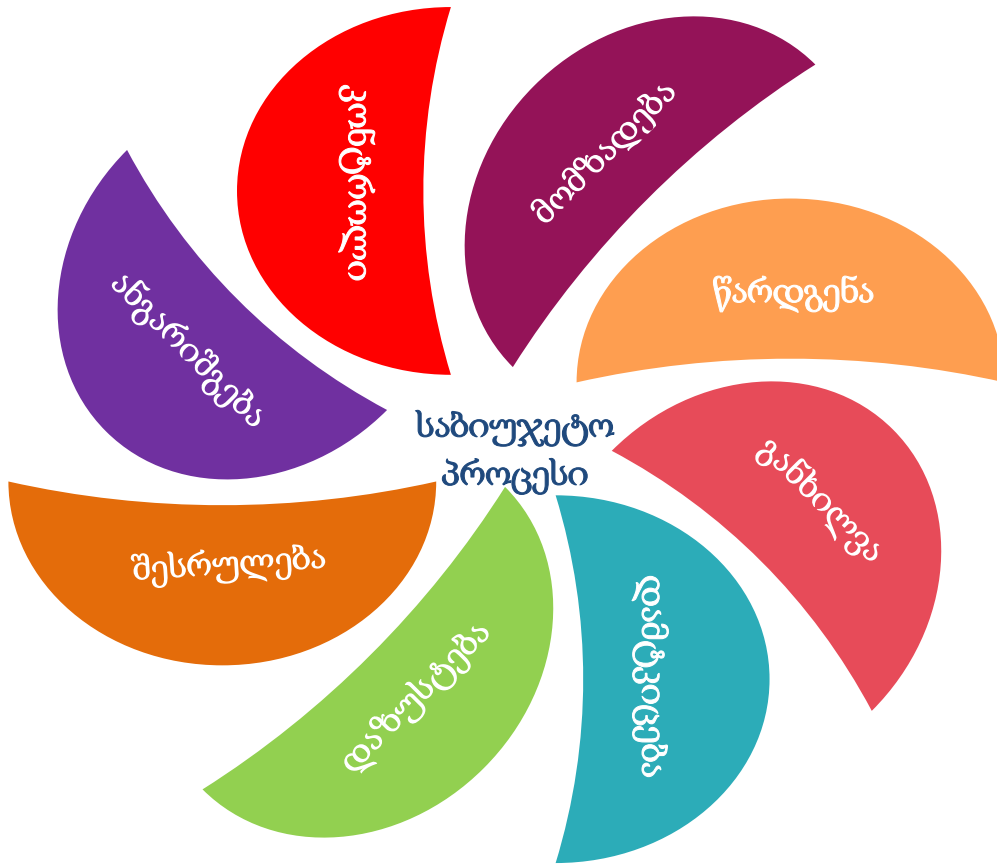
ამასთან, ფინანსური პოლიტიკის ფორმირებისას გამოიყენება ტერმინები „ნაერთი ბიუჯეტი“ და „სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი“.

ნაერთი ბიუჯეტი აერთიანებს არსებულ ბიუჯეტებს და არ წარმოადგენს ნორმატიულ აქტს, შესაბამისად არ მტკიცდება საქართველოს პარლამენტის მიერ.

სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების ერთიანი რესპუბლიკური და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტების კონსოლიდირებული ბიუჯეტია, რომელიც არ მტკიცდება არცერთი ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ.

საბიუჯეტო პროცესი

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები

ყოვლისმომცველობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის, გადასახდელის და ნაშთის ცვლილების სრულყოფილად ასახვა შესაბამის ბიუჯეტში

გამჭვირვალობა

წარმომადგენლობით ორგანოებში განხილვის პროცედურების საჯაროობა, ბიუჯეტის და მისი შესრულების ანგარიშების გამოქვეყნება, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა

კონსოლიდირება

სახელმწიფო ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემა

ანგარიშვალდებულება

ყველა მონაწილის პასუხისმგებლობა მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაზე და წარდგენილ ინფორმაციაზე

უნივერსალობა

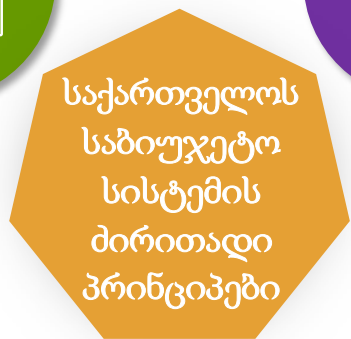
ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის მიმართვა საერთო გადასახდელების დასაფინანსებლად

დამოუკიდებლობა

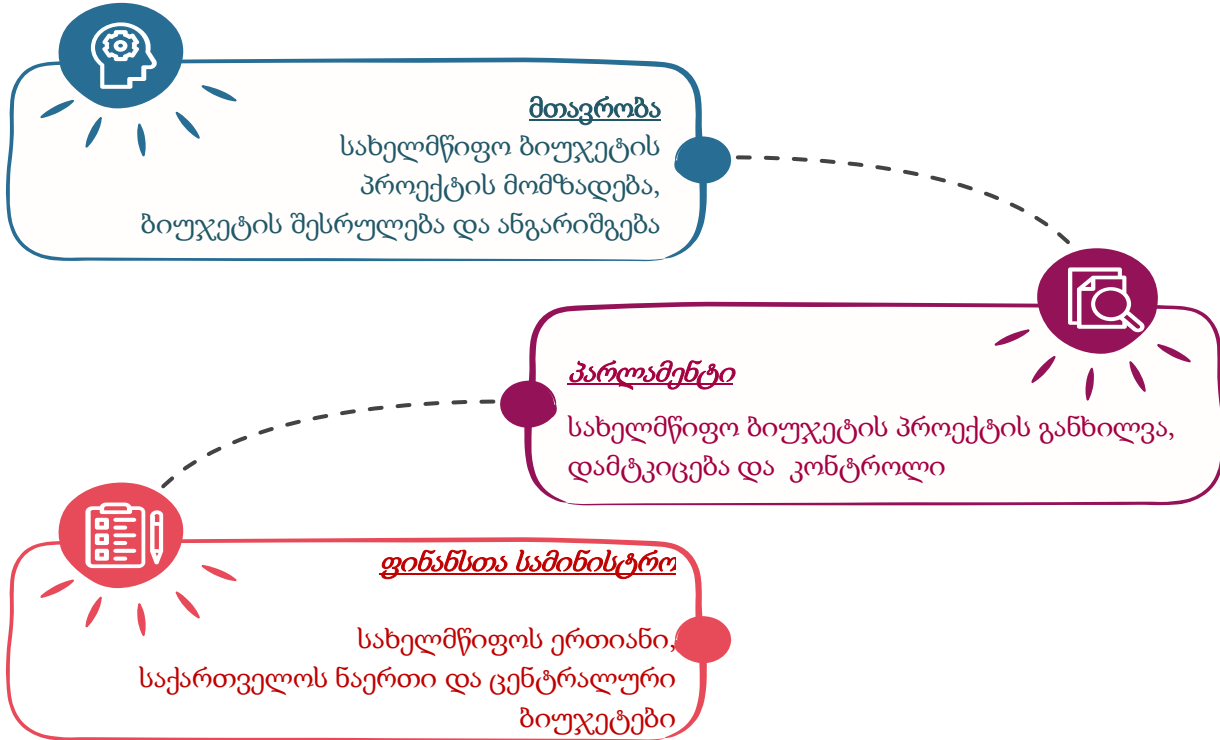
ყველა დონის ბიუჯეტის დამოუკიდებლობა

ერთიანობა

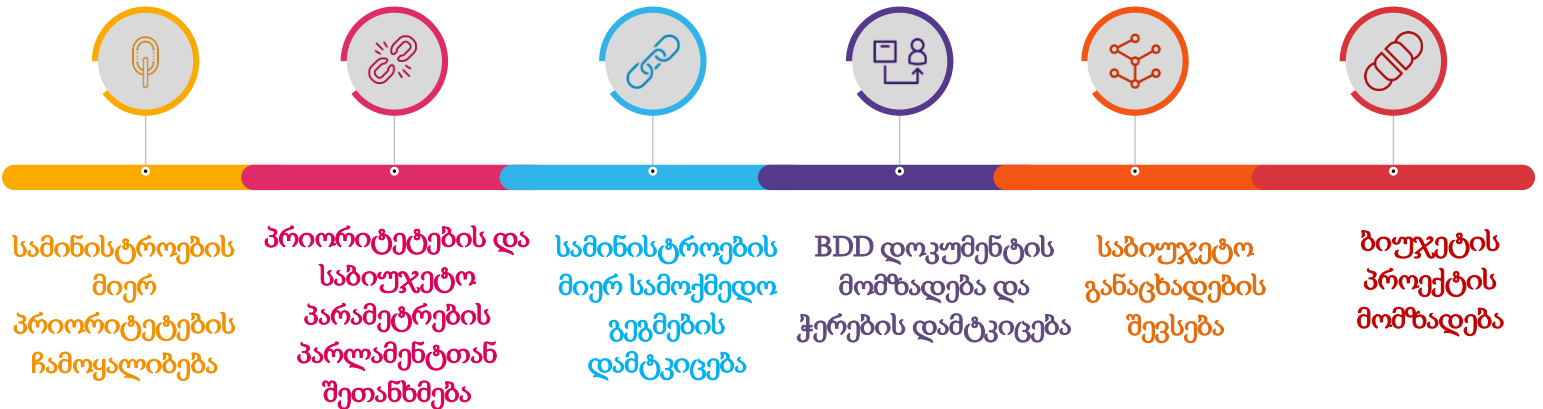
ერთიანი კლასიფიკაციით, აღრიცხვის ერთიანი სისტემით, სახელმწიფო ფინანსური კონტროლის ერთიანი პრინციპებით ხელმძღვანელობა ყველა დონის ბიუჯეტისათვის

სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა

საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)

წლიური ბიუჯეტის პროექტის მომზადების პროცესი იწყება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტზე (BDD) მუშაობით.

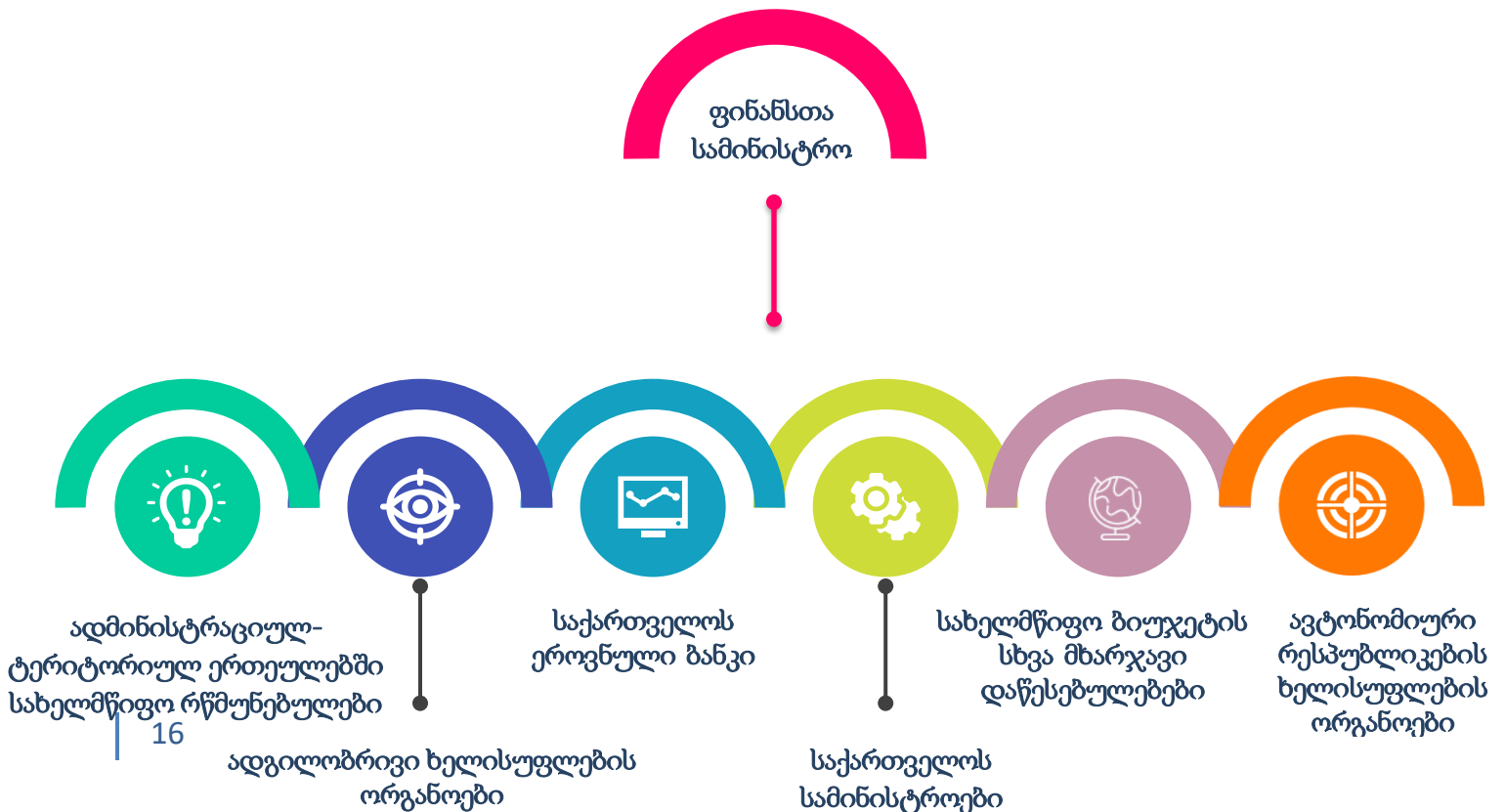
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD) არის ქვეყნის განვითარების ძირითადი გეგმა, რომელიც ასახავს ინფორმაციას საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების შესახებ, ასევე ინფორმაციას საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების განვითარების ძირითადი მიმართულებების შესახებ.

დოკუმენტი მოიცავს 4 წლიან პერიოდს და ყოველწლიურად განახლებადი დოკუმენტია.

BDD დოკუმენტის მომზადებით იწყება ყოველწლიური ბიუჯეტის მომზადება. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით განისაზღვრება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის შემუშავების ეტაპები, რა ინფორმაციას უნდა მოიცავდეს იგი და რა ვადებში ხდება საქართველოს მთავრობისა და პარლამენტისათვის მისი პირველადი, გადამუშავებული და საბოლოო ვარიანტების წარდგენა.

საქართველოს მთავრობა იწონებს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულების დოკუმენტის პირველად ვარიანტს დასაგეგმი საბიუჯეტო წლისა და +3 წლისათვის.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD) შემუშავებაში მონაწილეობას იღებენ:

მთავრობა

დადგენილებით განისაზღვრება მხარჯავი დაწესებულებების მიერ წარსადგენი ინფორმაციის ნუსხა და წარდგენის ვადები ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის მოსამზადებლად

1 მარტი

მთავრობა

ინფორმაციის მიწოდება პარლამენტისთვის ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და საქართველოს სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ

1 ივნისი

პარლამენტი

კომიტეტის დასკვნები ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და საქართველოს სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ ეგზავნება მთავრობას

20 ივნისი

სამინისტროები

სამინისტროების მიერ მტკიცდება საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმები

30 ივნისი

მთავრობა

ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველადი ვარიანტის მოწონება

10 ივლისი

ფინანსთა სამინისტრო

საბიუჯეტო განაცხადის ფორმების მიწოდება მხარჯავი დაწესებულებებისათვის ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის მეშვეობით

15 ივლისი

მხარჯავი დაწესებულებები

ფინანსთა სამინისტროსთვის საბიუჯეტო განაცხადების წარდგენა ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის მეშვეობით

1 სექტემბერი

ფინანსთა სამინისტრო

მთავრობისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ძირითადი პარამეტრების განსახილველად წარდგენა

15 სექტემბერი

ფინანსთა სამინისტრო

მთავრობისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტისა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების განახლებული დოკუმენტის წარდგენა

25 სექტემბერი

ფინანსთა სამინისტრო

პარლამენტისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის თანდართულ მასალებთან ერთად წარდგენა

1 ოქტომბერი

პარლამენტი

საკომიტეტო განხილვებისას გამოთქმული შენიშვნებისა და წინადადებების, ასევე სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისა და ს. ეროვნული ბანკის დასკვნების გაგზავნა მთავრობისთვის

22 ოქტომბერი

პარლამენტი უგზავნის შესწორებულ ვერსიებს მთავრობას

პრემიერ-მინისტრის მიერ პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე საბიუჯეტო კანონის პროექტისა და მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მოკლე მიმოხილვის შესახებ მოხსენების წარდგენა

ნოემბერი

პარლამენტი

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის დამტკიცება

დეკემბერი

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა დაიწყო 2004 წლიდან, რომელიც გულისხმობდა ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვის შემოღებას, საბიუჯეტო პროცესის ზოგად გაუმჯობესებას, საბიუჯეტო კლასიფიკაციის თანხვედრას საერთაშორისო სტანდარტებთან GFSM 2001 ყველა დონის ბიუჯეტისათვის და პროგრამულ ბიუჯეტზე გადასვლას.

საქართველომ შეიმუშავა საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც უზრუნველყოფს ჯანსაღი საბიუჯეტო სისტემის არსებობას. საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებით ბოლო პერიოდში მიღებული ახალი რეგულაციების ასახვა მოხდა ახალ საბიუჯეტო კოდექსში, რომელიც დამტკიცდა 2009 წელს და 2010 წლიდან მოქმედებს. შედეგად, სახელმწიფო, ავტონომიურ და ადგილობრივ დონეზე ბიუჯეტირების სისტემის ყველა საკანონმდებლო აქტი ერთ კანონში გაერთიანდა, გაუმჯობესდა ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD), დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტი ცენტრალური მთავრობის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტებისთვის, პარლამენტმა დაამტკიცა ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ ორგანული კანონი, რომელიც ძალაშია 2014 წლიდან. ის განსაზღვრავს ფისკალური დისციპლინის წესებს საჯარო ფინანსების მართვისთვის, ასევე, შესასრულებლად სავალდებულო ფისკალურ წესებს და გამონაკლისებს.

ზემოხსენებული კანონების საფუძველზე საქართველოს საჯარო ფინანსების მართვა ხორციელდება რამდენიმე კანონქვემდებარე აქტით, რომელთაგან აღსანიშნავია: ფინანსთა

მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საბიუჯეტო კლასიფიკაცია, რომელიც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საჯარო სექტორში ფინანსური სტატისტიკის 2014 წლის სახელმძღვანელოს ეფუძნება, ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგია და მთავრობის დადგენილებით და ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საინვესტიციო პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია და სხვა.

განვითარდა ელექტრონული სისტემები (ePFMs) მთლიანად ჰარმონიზებული ელექტრონული ბიუჯეტერებისა (eBudget) და სახაზინო (eTreasury) სისტემებთან. საჯარო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული, ინტერნეტზე დაფუძნებული, ელექტრონული სისტემის შექმნა და დანერგვა ერთ-ერთი უდიდესი წარმატებაა ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ფარგლებში. ამჟამად მას დაახლოებით 4,500 შიდა მომხმარებელი ჰყავს.

ცენტრალური მთავრობის საბიუჯეტო პროცესის და პროცედურების პარალელურად **განვითარდა ადგილობრივი თვითმმართველობის საბიუჯეტო პროცესი** და პროცედურები და ჩამოყალიბდა სრულყოფილი და კარგად დანერგილი სისტემა, რამაც ხელი შეუწყო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების eTreasury-ს სისტემაში ჩართვას.

გაუმჯობესდა ბიუჯეტის საშუალოვადიანი დაგეგმვა. გაძლიერდა კავშირები მთავრობის პროგრამის მომცველ დოკუმენტებს შორის, საშუალოვადიან ფისკალურ ჩარჩოს, დარგობრივი სამინისტროების ინდივიდუალურ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებსა და პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ წლიურ სახელმწიფო ბიუჯეტს შორის. **2012 წლიდან დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტირება და შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირება.** შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირების დანერგვა საჭიროებს დამატებით სამუშაოს და მოიაზრება რეფორმის დღის წესრიგში. **PEFA** (ხარჯებისა და ფინანსური ანგარიშვალდებულების შეფასება) არის საჯარო ფინანსების მართვის შეფასების ინსტრუმენტი. შეფასების მეთოდოლოგია ითვალისწინებს საჯარო ფინანსების მართვის შესრულების საფუძვლიან, თანმიმდევრულ და მტკიცებულებებზე დაფუძნებულ ანალიზს დროის კონკრეტულ მონაკვეთში. აღნიშნული მეთოდოლოგია მოიცავს 31 ინდიკატორს, რომლის მიხედვით შესაძლებელია ბიუჯეტის სანდოობის, საჯარო ფინანსების გამჭვირვალობის, აქტივებისა და ვალდებულების მართვის, პოლიტიკაზე დაფუძნებული სტრატეგისა და ბიუჯეტირების, ბიუჯეტის აღსრულების პროგნოზირებისა და კონტროლის, აღრიცხვისა და ანგარიშგების, ასევე გარე ანალიზისა და აუდიტის სისტემების შეფასება. მიღებული შეფასება და ანგარიში საშუალებას აძლევს ყველა დაინტერესებულ პირს წარმოდგენა შეექმნას ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის ძლიერი და სუსტი მხარეების შესახებ. 2022 წელს მომზადდა სახელმწიფო ხარჯების და ფინანსური ანგარიშვალდებულების (PEFA) 2019-2021 წლების თვითშეფასების დოკუმენტი, ასევე თვითშეფასების ანგარიში მომზადდა გენდერულ ჭრილში (GRPFM).

ბიუჯეტის დაგეგმვის გაუმჯობესების მიზნით, ნიდერლანდების სამეფოს ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს აკადამიასთან თანამშრომლობის ფარგლებში დაიწყო მუშაობა პროგრამების შეფასების (Spending Review) პროექტზე. OECD-ს ის ექსპერტების დახმარებით ნიდერლანდების ფინანსთა სამინისტროს მონაწილეობით 2023 წლის 1-3 მაისს განხორციელდა მისიის პირველი ვიზიტი საქართველოში. განხილული იქნა პროექტის ძირითადი მიმართულებები და სამომავლო გეგმები. გაიმართა შეხვედრები, როგორც საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს პოლიტიკის მიმართულებების დეპარტამენტებთან, ასევე დარგობრივი სამინისტროების წარმომადგენლებთან (საქართველოს ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტრო - სსიპ - აწარმოე საქართველოში და საქართველოს გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო - ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტო). მოწვეულმა ექსპერტებმა შეხვედრის მონაწილეებს გააცნეს პროგრამების/ქვეპროგრამების ეფექტიანობის ზრდის მიმართულებებით სხვა ქვეყნებში არსებული მსგავსი პრაქტიკა. ასევე, დაიგეგმა პროექტის განხორციელების შემდგომი ნაბიჯები.

განხორციელებული რეფორმების შედეგად **გაძლიერდა კავშირი ქვეყნის ძირითად მიმართულებებსა და ბიუჯეტს შორის**. ქვეყნის მასშტაბით მომზადებული დარგობრივი და სექტორული სამოქმედო გეგმები მოიცავს შესაბამის ხარჯთაღრიცხვებს და შეესაბამება წლიური ბიუჯეტის კანონსა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით 4 წლიან პერიოდში განსაზღვრულ პარამეტრებს.

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ფარგლებში ბიუჯეტსა და პოლიტიკის მიმართულებებს შორის კავშირების გაძლიერების, ასევე, სამთავრობო სექტორული სტრატეგიების საშუალოვადიან ფისკალურ პარამეტრებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის მიზნით, შემუშავდა სახელმწიფო ბიუჯეტის დანართის ნიმუშები³ (ხელმისაწვდომია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებგვერდზე) ჩართულ მხარეებთან კოორდინაციით.

საერთაშორისო პარტნიორების (UN WOMAN, WB), ასევე ფინანსთა სამინისტროს აკადემიის მხარდაჭერით, შერჩეულია საპილოტე სამინისტროები და ჩატარებულია სამუშაო შეხვედრები კლიმატის ცვლილების და გენდერული ასპექტების ბიუჯეტში გათვალისწინების მიზნით (tagging).

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) ტექნიკური დახმარების ფარგლებში 2023 წელს ხელმეორედ განხორციელდა ფისკალური გამჭვირვალობის შეფასება (FTE). 2017 წლის შეფასებასთან შედარებით ფისკალური გამჭვირვალობის კოდექსის სამივე ძირითადი მიმართულებით მიღწეულ იქნა პროგრესი და რეიტინგები გაუმჯობესდა 36 ინდიკატორიდან 15 ინდიკატორთან მიმართებაში. ფისკალური გამჭვირვალობის შეფასების (FTE) შეფასების მიხედვით საქართველოს აქვს საუკეთესო და კარგი პრაქტიკა 36 ინდიკატორიდან 27 ინდიკატორთან მიმართებაში. მიმდინარეობს ტექნიკური დეტალების შეთანხმება და აღნიშნული დოკუმენტის გამოქვეყნება მოსალოდნელია ახლო მომავალში.

გატარებული რეფორმების შედეგად, ბიუჯეტის გამჭვირვალობის 2021 კვლევის (Open Budget Survey 2021) შედეგების მიხედვით საქართველომ მსოფლიოს 120 ქვეყანას შორის პირველი ადგილი დაიკავა, რითაც საქართველო კვლავ მოექცა სრულიად გამჭვირვალე ქვეყნებს შორის.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა კაპიტალური ბიუჯეტების გაუმჯობესების მიმართულებით. ძალისხმევა ხმარდება როგორც კაპიტალურ ხარჯებზე საბიუჯეტო დოკუმენტაციის შინაარსობრივ დახვეწას, ისე ერთიანი მიდგომის დანერგვას საჯარო სექტორში ინვესტიციების საერთო ეფექტიანობისა და ეფექტურობის გასაზრდელად. მსოფლიო ბანკის ტექნიკური მხარდაჭერის ფარგლებში მომზადდა და საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 16 თებერვლის N65 დადგენილებით დამტკიცდა საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის მეთოდოლოგია, რომელიც ხელმისაწვდომია, როგორც საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ გვერდის⁴, ასევე სსიპ საკანონმდებლო მაცნეს მეშვეობით.⁵ მეთოდოლოგია შემუშავდა

³ <https://mof.ge/5109>

⁴ <https://mof.ge/5615>

⁵ <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5724007?publication=0https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5724007?publication=0>

არსებული პრაქტიკის და საჭიროებების გათვალისწინებით, მათ შორის ცვლილებების ძირითადი პრინციპების განხილვა და შეჯერება მოხდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) ტექნიური დახმარების მისიასთან. დაზუსტდა პროექტების მართვის პროცედურები. ფინანსთა სამინისტროში შექმნილი სამუშაო ჯგუფის მიერ ხორციელდება ახალი კაპიტალური პროექტების შეფასება და საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების მიზნით, ეკონომიკური საბჭოსთვის წარდგენა საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის განახლებული მეთოდოლოგიით დადგენილი პროცედურების შესაბამისად. საინვესტიციო პროექტების მართვის (PIM) რეფორმის დანერგვის გაუმჯობესების მიმართულებით, ევროკავშირის და მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მოწვეული ექსპერტების ჩართულობით ევროკავშირის მხარდაჭერით, მსოფლიო ბანკის ტექნიკური დახმარების ფარგლებში მოწვეული ექსპერტების მიერ ჩატარდა საინვესტიციო პროექტების მართვის (PIM) ტრენინგების ციკლი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო, როგორც სამინისტროების, ასევე მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლებმა. ამ მიმართულებით გადამზადდა 60-ზე მეტი თანამშრომელი სხვადასხვა უწყებიდან.

მსოფლიო ბანკის ტექნიკური მხარდაჭერის ფარგლებში, სსიპ საფინანსო-ანალიტიკური სამსახურთან თანამშრომლობით მიმდინარეობს მუშაობა საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის ელექტრონული პორტალის (E-PIM) შექმნის მიმართულებით.

მნიშვნელოვანი წინსვლაა საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების რეფორმის დანერგვის მიმართულებით.

საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების განხორციელების სამოქმედო გეგმის თანხმად, განისაზღვრა დარიცხვის მეთოდით საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებზე გადასვლის ძირითადი ეტაპები 2020 წლისთვის.

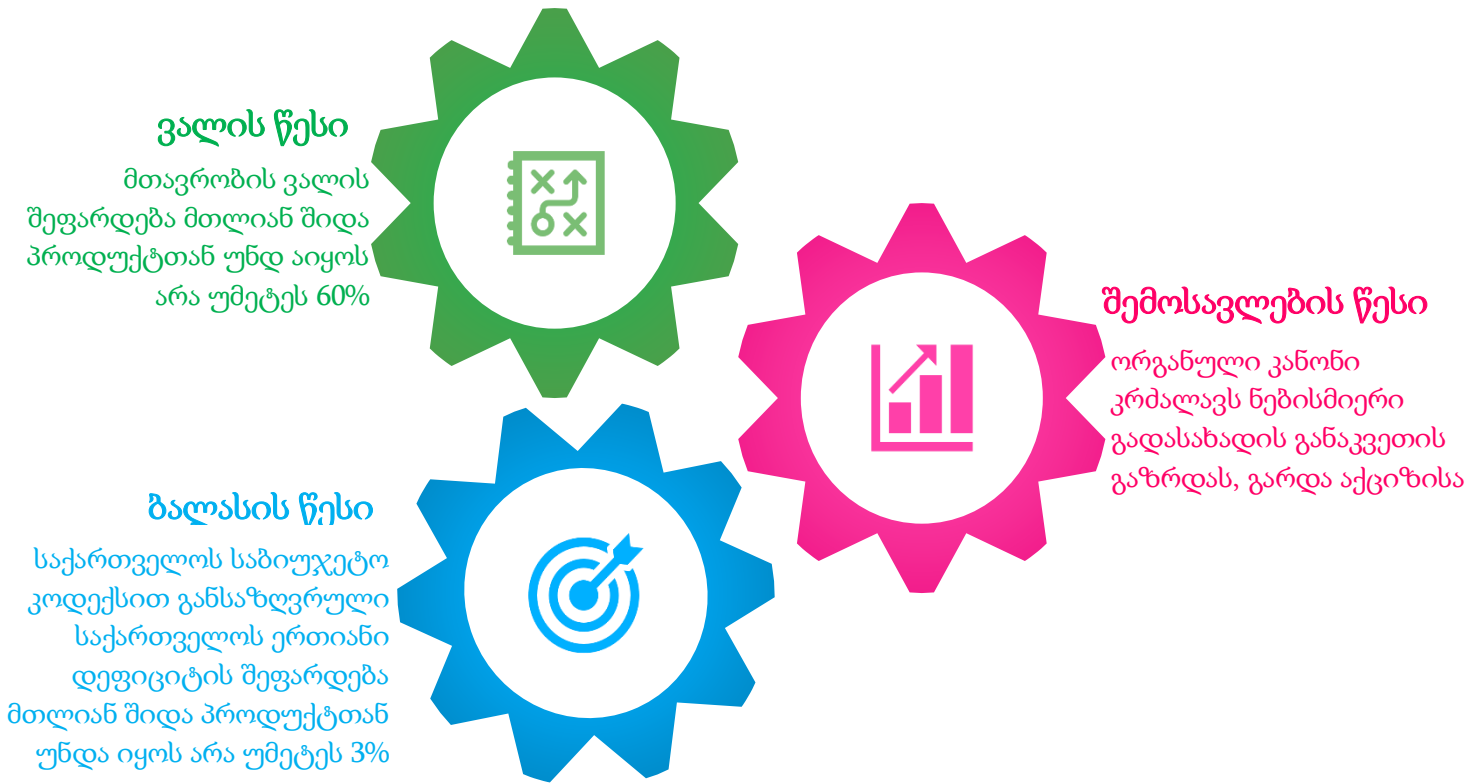
ხაზინის ერთიანი ანგარიშის არეალი გაფართოვდა და უკვე მოიცავს ადგილობრივ ხელისუფლებას და საჯარო უწყებებს, სკოლებისა და საბავშვო ბაღების გარდა. ამდენად, როგორც ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებების, ისე საჯარო უწყებების ბიუჯეტის შესრულების კონსოლიდირებული ანგარიშები და ინფორმაცია, ხელმისაწვდომია რეალურ დროში, დღეების, თვეებისა და წლების მიხედვით. სახელმწიფო ხაზინამ შეიმუშავა ხაზინის ანგარიშებზე არსებული ფულადი რესურსების მართვისათვის საჭირო რეგულაციები და დაიწყო თავისუფალი ფულადი სახსრების განთავსება კომერციულ ბანკებში, ბლუმბერგში ჩატარებული აუქციონების გზით.

ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში

2011 წელს საქართველომ მიიღო საქართველოს ორგანული კანონი⁶ „*ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ*“, რომლითაც დადგენილია ეკონომიკური უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიები. ამ კანონით სახელმწიფო უზრუნველყოფს ეკონომიკურ უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს საზოგადოების განვითარებას, ხალხის კეთილდღეობას და ეკონომიკის გრძელვადიან, სტაბილურ ზრდას. თავისუფლება არის ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრინციპი, რომელიც გამოიხატება მთავრობის მცირე ზომაში, პასუხისმგებლობიან მაკროეკონომიკურ პოლიტიკასა და დაბალ გადასახადებში.

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღება, გარდა აქციზისა, ან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის სახის მიხედვით არსებული განაკვეთის ზედა ზღვრის გაზრდა, გარდა აქციზისა, შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით.

ეკონომიკის გრძელვადიანი და მდგრადი ზრდის, მოსახლეობის კეთილდღეობის, მაკროეკონომიკური და ფისკალური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად დგინდება მაკროეკონომიკური პარამეტრების შემდეგი მაქსიმალური ზღვრები:

⁶ <https://matsne.gov.ge/document/view/1405264?publication=2>

მთავრობის ვალი მოიცავს:

- სახელმწიფო ვალის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ სახელმწიფო ვალს, გარდა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ აღებული ვალდებულებებისა;
- საბიუჯეტო ორგანიზაციების სესხის სახით არსებულ ვალს, გარდა საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან აღებული ვალისა.

თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული ბიუჯეტი არ შეესაბამება კანონით დადგენილ ზღვარს ან ზღვრებს საქართველოს მთავრობა ვალდებულია შეიმუშაოს და საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგინოს დადგენილ ზღვრებში დაბრუნების გეგმა, რომლის ხანგრძლივობა არ უნდა აღემატებოდეს 3 წელს.

სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის ზღვრული მოცულობების მიღმა დაგეგმვა ან/და დაგეგმილი პარამეტრების შესრულება შესაძლებელია:

- ✓ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით საგანგებო ან საომარი მდგომარეობის გამოცხადების და აღნიშნული მდგომარეობის შედეგად დამდგარი ზიანის სალიკვიდაციო ღონისძიებების დაფინანსების საჭიროების შემთხვევაში;
- ✓ ეკონომიკური ზრდის შენელების/რეცესიის შემთხვევაში – თუ, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით, ზედიზედ ბოლო 2 კვარტალის რეალური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი წინა წლის შესაბამის კვარტალებთან შედარებით 2 პროცენტული პუნქტით დაბალია, ვიდრე გასული 10 წლის რეალური ეკონომიკური ზრდის საშუალო მაჩვენებელი.

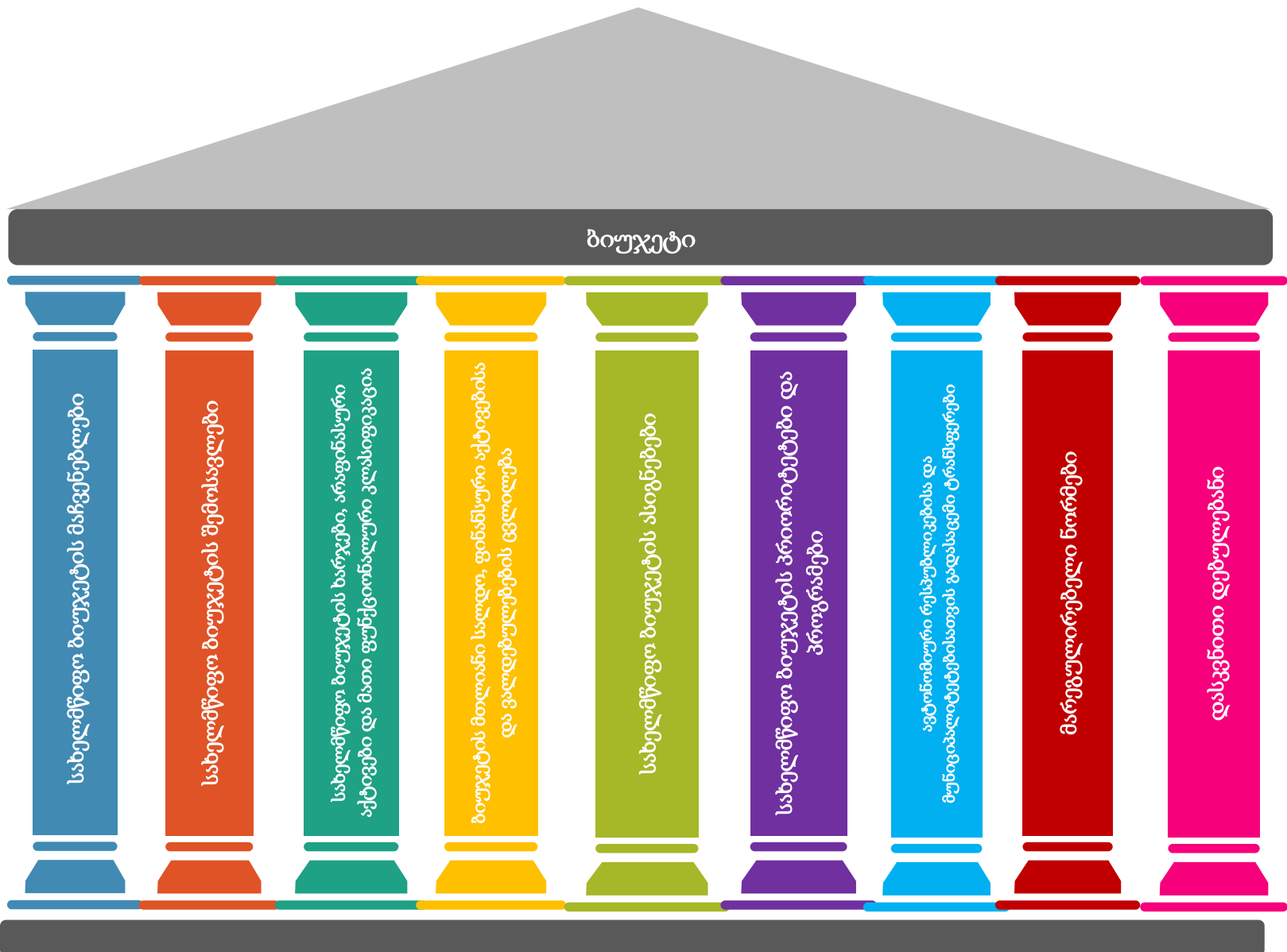
საშუალოვადიანი პერიოდისათვის ფისკალური პარამეტრების დადგენა ეფუძნება როგორც კანონმდებლობით განსაზღვრულ ზოგად წესებს ისე ქვეყანაში და რეგიონში არსებულ მაკროეკონომიკური სიტუაციის ანალიზს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის სტრუქტურა მოიცავს შემდეგი სახის ინფორმაციას:

- ❖ პირველ ოთხ თავში მოცემულია სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრები, მათ შორის შემოსულობებისა და გადასახდელების გაშლა, ეკონომიკური და ფუნქციონალური კლასიფიკაციების მიხედვით, დეფიციტის მოცულობა და მისი დაფინანსების წყაროები, სახელმწიფო ვალის საპროგნოზო მოცულობა და სხვა;

- ❖ მე-5 თავში წარმოდგენილია ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტები და მათ ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამების და ქვეპროგრამების აღწერა და მიზანი (პროგრამები დაჯგუფებულია პრიორიტეტების მიხედვით);
- ❖ მე-6 თავში პროგრამები დაჯგუფებულია მათი განმახორციელებელი მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით და წარმოდგენილია თითოეული პროგრამისათვის გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა. ამავე თავშია განსაზღვრული საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მოცულობაც;
- ❖ მე-7 თავში წარმოდგენილია ავტონომიური რესპუბლიკების და მუნიციპალიტეტებისათვის გათვალისწინებული ტრანსფერების დეტალური ჩაშლა;
- ❖ მე-8 თავში მოცემულია ბიუჯეტის კანონის მარეგულირებელი და გარდამავალი დებულებები.

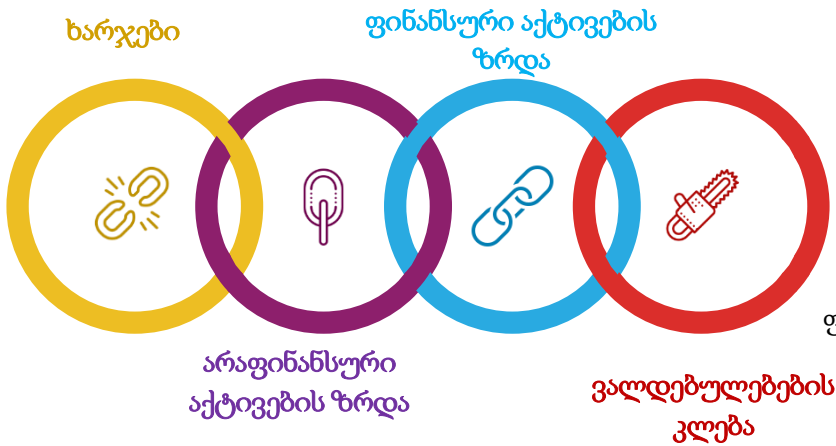
პარლამენტში წარდგენისას *სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს*, მეტი გამჭვირვალობის მიზნით თან ახლავს ინფორმაციული დანართები, სადაც უფრო დეტალურადაა წარმოდგენილი პროგრამებთან და კაპიტალურ პროექტებთან დაკავშირებული ინფორმაცია, კერძოდ:

- ❖ სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს თან ერთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის განმარტებითი ბარათი, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების (ნომინალური და რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი, ეკონომიკური ზრდა, ინფლაცია, ინვესტიციები და ა. შ.) პროგნოზების შესახებ;
- ❖ ინფორმაცია 2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მიმდინარეობის შესახებ;
- ❖ ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (2024-2027 წლები);
- ❖ 2024-2027 წლების ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორები (როგორც საბაზო, ასევე ოპტიმიტური და პესიმისტური სცენარები). აღნიშნულ ინფორმაციაში წარმოდგენილია სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის ფისკალური მაჩვენებლები;
- ❖ ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების განახლებული საშუალოვადიანი პროგნოზების შედარება წინა პროგნოზებთან და „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრულ ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა;
- ❖ მაკროეკონომიკური სცენარების ანალიზი, სადაც გაანალიზებულია სხვადასხვა ფაქტორების გავლენა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე;
- ❖ პროგრამული ბიუჯეტის დანართი, სადაც მოცემულია თითოეული პროგრამისა და ქვეპროგრამის აღწერა, მათი მოსალოდნელი შედეგი და შედეგების შეფასების ინდიკატორები (საბაზისო და მიზნობრივი მაჩვენებელი, ცდომილების ალბათობა და შესაძლო რისკები);
- ❖ კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი, სადაც მოცემულია ინფორმაცია ბიუჯეტით დაგეგმილი კაპიტალური პროექტების შესახებ (მათ შორის პროექტის მთლიანი ღირებულება, მისი დაფინანსების წყაროები, დასრულების ვადები და სხვა);
- ❖ ინფორმაცია ფისკალური რისკების შესახებ, სადაც გაანალიზებულია მაკროეკონომიკური რისკები და მათი შესაძლო გავლენა ბიუჯეტზე. ინფორმაცია სახელმწიფო კომპანიებზე და მათგან მომდინარე შესაძლო პირობით ვალდებულებებზე, კომპანიების აუდირებული დასკვნები ხელმისაწვდომი იყო პირველი ოქტომბრის შემდგომ და კომპანიებში არსებული სიტუაციის გაანალიზება, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ტექნიკურ მისიასთან ერთად დაიწყო აღნიშნული დასკვნების მიღების შემდგომ;
- ❖ ინფორმაცია მთავრობის ვალის შესახებ;
- ❖ მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი (2022-2033 წლები);
- ❖ ინფორმაცია ცენტრალური ბიუჯეტის შესახებ, რომელშიც ასახული ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით დაგეგმილი პროგრამების განმკარგავი საბიუჯეტო ორგანიზაციების შესახებ, ასევე ინფორმაცია საჯარო სამართლის იურიდიული პირების საკუთარი შემოსავლების შესახებ;

- ❖ ინფორმაცია საგადასახადო დანახარჯების შესახებ, რომელიც მოიცავს სენსიტიურობის ანალიზს შერჩეული მოგების, საშემოსავლო და დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებისთვის.

სახელმწიფო ბიუჯეტში შემოსულობები და გადასახდელები აღირიცხება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მეშვეობით, რაც საშუალებას იძლევა ბიუჯეტის შემოსავლები და ხარჯები დაჯგუფდეს ეკონომიკური ხასიათის, ფუნქციონალური ღონისძიებების, ორგანიზაციული სტრუქტურის და სხვა მახასიათებლების მიხედვით.

ბიუჯეტის შემოსულობებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტში მიღებული ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

ბიუჯეტის გადასახდელებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები

ახალი პოლიტიკის მიმართულებები

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პოლიტიკის ახალი მიმართულებები:

- ✓ სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა
- ✓ მეწარმეობის ხელშეწყობის ახალი პოლიტიკის მიმართულება

- ✓ საპენსიო პოლიტიკის ახალი მიმართულება - პენსიის ინდექსაცია
- ✓ ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება

- ✓ სამედიცინო დაზღვევის თანადაფინანსება
- ✓ ორგანოთა ტრანსპლანტაცია
- ✓ სპინალურ-კუნთოვანი ატროფია
- ✓ გლუკოზის უწყვეტი მონიტორინგი
- ✓ 18 წლამდე ასაკის ონკოლოგიური დიაგნოზის მქონე

- ✓ შრომის პირობების უსაფრთხოების პოლიტიკის ახალი მიმართულება
- ✓ დასაქმების პოლიტიკის ახალი მიმართულება
- ✓ საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობა

ზოგადი განათლების რეფორმის ახალი მიმართულებები

- ✓ ადამიანური კაპიტალის განვითარების რეფორმა
- ✓ მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემა და შრომის ანაზღაურების ზრდა
- ✓ „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა

„მეწარმეობის განვითარება“

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პოლიტიკის ახალი მიმართულებები:

✓ სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) პანდემიის შედეგად ეკონომიკის ვარდნის შემცირების მიზნით, დეველოპერული/სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა, კერძოდ იპოთეკური სესხების სუბსიდირების გაგრძელება, რაც უზრუნველყოფს კრიზისის პერიოდში ამ პროგრამის ფარგლებში გაცემული სესხების მომსახურებას (იპოთეკური სესხების პროცენტის სუბსიდირების ფარგლებში სახელმწიფოს მიერ 2020 წლის ივნის-დეკემბერში აღებულ 200 000 ლარამდე იპოთეკურ სესხებზე პროცენტის სუბსიდირება განხორციელდება 5 წლის განმავლობაში რეფინანსირების განაკვეთს მინუს 4%-ის ოდენობით);

✓ მეწარმეობის ხელშეწყობის ახალი პოლიტიკის მიმართულება

მეწარმეობის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში 2021 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა ახალი, ბიზნესის მხარდაჭერის უნივერსალური პროგრამა, გაფართოვდა ინდუსტრიული ნაწილის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის კომპონენტი. განახლებული უნივერსალური მიდგომით მარტივდება ახალი კომპანიებისთვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა და პროგრამის ბენეფიციარ საწარმოებს სახელმწიფოს მხრიდან კრედიტის თანადაფინანსებასთან ერთად, საქმიანობის სახეების მიხედვით, შესაძლებლობა აქვთ ჩაერთონ საკრედიტო-საგარანტიო სქემაში (სახელმწიფოსგან მიიღონ სესხის უზრუნველყოფაში თანამონაწილეობა), ისარგებლონ სესხის პროცენტის სუბსიდირებით, რომელიც დაფუძნებულია რეფინანსირების განაკვეთზე. ასევე, პრიორიტეტული მიმართულებების საქმიანობის განმახორციელებელი ბენეფიციარები დამატებით მიიღებენ საგრანტო თანადაფინანსებას მიზნობრივად ათვისებული სესხის 15% ოდენობით.

მეწარმეობის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში ბიზნესის მხარდაჭერის უნივერსალური განახლებული პროგრამა ფინანსდება, როგორც საბიუჯეტო სახსრებიდან, ისე მსოფლიო ბანკის მიერ გამოყოფილი სახსრებიდან.

მოსახლეობის სოციალური დაცვა

✓ საპენსიო პოლიტიკის ახალი მიმართულება - პენსიის ინდექსაცია

საპენსიო ასაკის მოსახლეობის სოციალური გარანტიების ადეკვატური დაფინანსების და ამავდროულად ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობის უზრუნველყოფის მიზნით „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე „სახელმწიფო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი პირობებით განსაზღვრული სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციის შესაბამისად სახელმწიფო პენსიის ოდენობის დაანგარიშება, კერძოდ, ასაკით პენსიის ზრდა ყოველწლიურად 70 წლამდე ასაკის პენსიონერებისათვის - ბოლო 12 თვის ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლით, მაგრამ არანაკლებ 20 ლარის ოდენობით, ხოლო 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისათვის - ბოლო 12 თვის ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლისა და ბოლო

6 კვარტალში მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდის მაჩვენებლის საშუალო არითმეტიკულის 80%-ის ჯამით, მაგრამ არანაკლებ 25 ლარის ოდენობით.

2026 წლის ბოლოს სახელმწიფო პენსია განისაზღვრება:

- 70 წლამდე ასაკის პენსიონერებისათვის - არანაკლებ 375 ლარის ოდენობით;
- 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისათვის - არანაკლებ 515 ლარის ოდენობით.

✓ სოციალური დაცვის ახალი მიმართულება ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება

ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების უზრუნველსაყოფად სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული ოჯახებისთვის (რომელთა სარეიტინგო ქულა ტოლია ან ნაკლებია 120 000-ზე და რომლებშიც 16 წლამდე ასაკის ბავშვები ცხოვრობენ), ხორციელდება ყოველთვიური დახმარების გაცემა გაზრდილი (50 ლარიდან 100 ლარამდე, 2022 წლის 1 ივნისიდან 150 ლარამდე, ხოლო 2023 წლის 1 ივლისიდან 200 ლარამდე) ოდენობით.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

✓ მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - სამედიცინო და ზღვევის თანადაფინანსება

2021 წლიდან დაიწყო და შემდგომი საშუალოვადიანი პერიოდისთვისაც გაგრძელდება სასწრაფოს ბრიგადების თანამშრომლების (დაახლოებით 4 500-მდე თანამშრომელი) სამედიცინო დაზღვევის თანადაფინანსება (25 ლარის ოდენობით).

✓ მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - ორგანოთა ტრანსპლანტაცია

2022 წლიდან დაიწყო და გაგრძელდება ონკოჰემატოლოგიური დიაგნოზის მქონე პირებისათვის ძვლის ტვინის ტრანსპლანტაციისა და ასევე, ღვიძლის დაავადებების მქონე პირებისათვის ღვიძლის ტრანსპლანტაციის დაფინანსება (გარდა ქ. თბილისისა და აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში რეგისტრირებული პირებისა);

✓ მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - სპინალურ-კუნთოვანი ატროფია

2022 წლიდან დაიწყო და გაგრძელდება იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტების სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფის კომპონენტის ფარგლებში სპინალურ-კუნთოვანი ატროფიის მქონე პაციენტთა შესაბამისი მედიკამენტით უზრუნველყოფა.

- ✓ მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - გლუკოზის უწყვეტი მონიტორინგი

2022 წლიდან დაიწყო და გაგრძელდება გლუკოზის უწყვეტი მონიტორინგის (ავტომატური) სისტემით 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა უზრუნველყოფა, ჰიპერ და ჰიპო გლიკემიის თავიდან აცილების და დიაბეტის ეფექტურად მართვის მიზნით.

- ✓ მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - 18 წლამდე ასაკის ონკოლოგიური დიაგნოზის მქონე პაციენტთა მკურნალობა

2023 წლიდან დაიწყება და გაგრძელდება 18 წლამდე ასაკის ონკოლოგიური დიაგნოზის მქონე პაციენტებისთვის მკურნალობის დაფინანსება უცხოეთის წამყვან კლინიკებში (ქვეყნის ფარგლებში უახლესი სტანდარტების მქონე პედიატრიული ონკოლოგიის ცენტრის შექმნამდე). უზრუნველყოფილი იქნება 300-მდე ბავშვის დიაგნოსტიკური და სამკურნალო სერვისები, მათ მიეცემა შესაძლებლობა მიიღონ სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი და სრულფასოვანი სამედიცინო სერვისი.

შრომისა და დასაქმების სისტემების რეფორმების პროგრამა

- ✓ შრომის პირობების უსაფრთხოების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

შრომის კანონმდებლობაში („შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით და საქართველოს შრომის კოდექსით) განხორციელებული ცვლილებების გათვალისწინებით შრომის ინსპექტირების ფუნქციების სრულყოფილად განსახორციელებლად ჩამოყალიბდა სსიპ - შრომის ინსპექციის სამსახური. სამსახური უზრუნველყოფს შრომის უფლებების ფართო სპექტრის ეფექტიანობას და არსებული აღსრულების მექანიზმის გაუმჯობესებას; დასაქმებულთა შრომის უფლებების დაცვის ხარისხის მნიშვნელოვნად გაძლიერება ახალი, დამოუკიდებელი და სრულყოფილი შრომის ინსპექტირების მექანიზმის შექმნითა და შრომის ინსპექციის სამსახურის ინსტიტუციური/სტრუქტურული სისტემის გაძლიერებით; დისკრიმინაციის, სექსუალური შევიწროების, იძულებითი შრომითი ექსპლუატაციის პრევენციისა და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის მიზნით შესაბამისი ინსპექტირებების განხორციელება. საშუალოვადიან პერიოდში იგეგმება შრომის უსაფრთხოების მიმართულებით ობიექტების შემოწმება.

- ✓ დასაქმების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

ქვეყანაში შრომისა და დასაქმების ხელშეწყობის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ეფექტური განხორციელების, შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკისა და დასაქმების ხელშეწყობის მომსახურებათა მექანიზმების მართვის უზრუნველსაყოფად შექმნილია სსიპ - დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტო. დასაქმებული ადამიანების რაოდენობის და ბიზნესის ხარისხის გაზრდის უზრუნველყოფის მიზნით დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტოს მიერ დასაქმების ხელშეწყობის აქტიური პოლიტიკის წარმართვა ერთი მხრივ, სამუშაოს მაძიებლისა და ბიზნესის ერთმანეთთან დაკავშირების, მეორე მხრივ, სამუშაოს

მაძიებლების კვალიფიკაციასა და ქვეყანაში ბიზნესის მოთხოვნების ერთმანეთთან შესაბამისობაში მოყვანის მიმართულებით; დასაქმების ხელშემწყობი ღონისძიებების გატარება შრომის ბაზრის ეფექტური სტიმულირების მიზნით, რაც დადებითად აისახება მოქალაქეების კეთილდღეობასა და ეკონომიკური ზრდის ტემპზე.

✓ საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობა

შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკის განხორციელების გზით სოციალურად დაუცველი პირების საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობა.

ზოგადი განათლების რეფორმის ახალი მიმართულებები

✓ ადამიანური კაპიტალის განვითარების რეფორმა

ეროვნული სტანდარტების საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოების მიზნით და საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, განათლების სფეროში კომპლექსური ხასიათის ღონისძიებების განხორციელება, მათ შორის, ზოგადი განათლების დაფინანსების მოდელის ცვლილება, რომელიც დაეფუძნება კომპლექსურ კვლევას, ასევე სკოლების ავტორიზაცია.

✓ მასწავლებლის პროფესიული განვითარების და კარიერული წინსვლის სქემა და შრომის ანაზღაურების ზრდა

განათლების რეფორმის ფარგლებში გრძელდება მასწავლებლის პროფესიული განვითარების და კარიერული წინსვლის მორიგი ეტაპის განხორციელება.

2024 წელსაც, გაგრძელდება უფროსი, წამყვანი და მენტორის სტატუსის მქონე მასწავლებლების (50.0 ათასზე მეტი მასწავლებელი) დანამატების გაზრდა 150 ლარით. მასწავლებელთა დანამატების გაზრდა გაგრძელდება შემდგომი საშუალოვადიანი პერიოდისთვისაც.

✓ „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა

„ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვის პროცესში გაგრძელდება:

- ✓ საჯარო სკოლების საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებით უზრუნველყოფა;
- ✓ სკოლების აღჭურვა შესაბამისი ციფრული ტექნოლოგიებითა და საბუნებისმეტყველო ლაბორატორიებით.

დაგეგმილი ღონისძიებები

• სოციალური მიმართულებით

ჯანდაცვისა და სოციალური დაცვის პროგრამების დასაფინანსებლად სამინისტროს დაფინანსება გაზრდილია 870.0 მლნ ლარზე მეტით, რომლის ფარგლებში გათვალისწინებულია:

- ✓ 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერთა პენსია იზრდება 50 ლარით და განისაზღვრება 415 ლარის ოდენობით. ამავე კატეგორიის პენსიონერთა პენსია მაღალმთიან დასახლებებში თითქმის 500 ლარს გაუტოლდება;
- ✓ 70 წლამდე პირთა პენსია იზრდება 20 ლარით და განისაზღვრება 315 ლარის ოდენობით, ხოლო მაღალმთიან დასახლებებში თითქმის 380 ლარს გაუტოლდება;

- ✓ მკვეთრად გამოხატული და 18 წლამდე შშმ პირების სოციალური გასაცემლი გაიზრდება 50 ლარით, ხოლო დანარჩენი კატეგორიის შშმ პირთა გასაცემლი კი 20 ლარით;
- ✓ მიმდინარე წლის ივლისიდან 200 ლარამდე გაზრდილია ბავშვთა სოციალური დახმარების სრული წლის დაფინანსება;
- ✓ ჯამში სოციალური პროგრამების დაფინანსება შეადგენს 5,6 მილიარდ ლარს;
- ✓ ჯანდაცვის პროგრამების დასაფინანსებლად გამოყოფილია 1,6 მილიარდი ლარი, მათ შორის გათვალისწინებულია პირველადი ჯანდაცვის პერსონალის ხელფასების 10.0%-იანი ზრდა;
- ✓ დევნილთა სახლებით უზრუნველყოფის მიზნით გათვალისწინებულია 230,0 მლნ ლარი.

• განათლების მიმართულებით

განათლების და მეცნიერების მიმართულებით დაფინანსება გაზრდილია 470.0 მლნ ლარზე მეტით, რომლის ფარგლებშიც:

- ✓ საჯარო სკოლების მასწავლებელთა ანაზღაურების ზრდა.
- ✓ საჯარო სკოლების ადმინისტრაციული პერსონალის და მანდატურის ხელფასების 10.0%-იანი ზრდა;
- ✓ საჯარო სკოლების მშენებლობა-რეაბილიტაციისთვის გამოყოფილია 350.0 მლნ ლარზე მეტი;
- ✓ საბავშვო ბაღების მშენებლობა-რეაბილიტაციაზე მიიმართება 225.0 მლნ ლარზე მეტი;
- ✓ მუნიციპალიტეტების გაზრდილი შემოსავლების ფარგლებში შესაძლებელი იქნება საბავშვო ბაღების თანამშრომელთა ხელფასების 100.0ლარიანი ზრდა.

- **კულტურისა და სპორტის** დაფინანსებაზე ნაერთი ბიუჯეტიდან მიიმართება 850.0 მლნ ლარზე მეტი, ხოლო სახელმწიფო ბიუჯეტის ფარგლებში გათვალისწინებულია 460.0 მლნ ლარი;
- **თავდაცვისა და უსაფრთხოების მიმართულებით:**
  - ✓ თავდაცვის, შინაგან საქმეთა სამინისტროს და უსაფრთხოების სამსახურის დაფინანსება იზრდება 240.0 მლნ ლარამდე, რომლის ფარგლებშიც მოხდება პოლიციელებისა და ჯარისკაცების ხელფასების 10.0%-იანი ზრდა;
  - ✓ თავდაცვის ინფრასტრუქტურასა და შესაძლებლობების განვითარებისათვის გათვალისწინებულია 330.0 მლნ ლარი;
- **ინფრასტრუქტურა**
ნაერთი ბიუჯეტიდან ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე მიიმართება 6,0 მილიარდ ლარზე მეტი, მათ შორის:
  - ✓ საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაზე 1,7 მილიარდ ლარზე მეტი, მათ შორის ჩქაროსნული მაგისტრალის მშენებლობას მოხმარდება 1,2 მილიარდ ლარზე მეტი;
  - ✓ მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებისთვის 1,9 მილიარდ ლარზე მეტი;
  - ✓ წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის გაუმჯობესებაზე 500,0 მლნ ლარზე მეტი;
  - ✓ საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურაზე 700,0 მლნ ლარზე მეტი;
  - ✓ ტურისტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაზე 170,0 მლნ ლარზე მეტი;
- **მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობის** მიზნით 2024 წელს გათვალისწინებულია 300,0 მლნ ლარზე მეტი.
- **სოფლის მეურნეობის** პროგრამების დაფინანსებისთვის გათვალისწინებულია 560,0 მლნ ლარზე მეტი;
- **გარემოს დაცვის** პროგრამების დაფინანსებისთვის გამოყოფილია 180,0 მლნ ლარამდე;
- **საჯარო მოხელეთა ანაზღაურება**
2022 წელს საჯარო მოხელეთა ანაზღაურების მარეგულირებელ კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად 2024 წელს გათვალისწინებულია საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებულთა ანაზღაურების 10.0%-იანი ზრდა;

ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები

2024 წლისთვის ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები კვლავ შედარებით კონსერვატიულად არის დაგეგმილი და ამავდროულად გრძელდება ფისკალური კონსოლიდაცია, კერძოდ:

- რეალური ეკონომიკური ზრდა დაგეგმილია 5,2%-ის ოდენობით, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდში რეალური ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი 5.0%-ს შეადგენს;
- მშპ-ის დეფლატორის პროგნოზი 3.0%-ს შეადგენს და იგივე მაჩვენებელია შენარჩუნებულია მომდევნო წლებშიც;
- საშუალო ინფლაციის პროგნოზი მიზნობრივი მაჩვენებლის ფარგლებშია და 2,8%-ს შეადგენს;
- ნომინალური მშპ-ის პროგნოზი განსაზღვრულია 85.4 მლრდ ლარის ოდენობით, ხოლო ერთ სულ მოსახლეზე გადაანგარიშებული მთლიანი შიდა პროდუქტი 8,600.0 დოლარს აჭარბებს. 2027 წლისთვის პროგნოზირებულია ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდა 108.0 მლრდ ლარამდე, რაც ერთ სულ მოსახლეზე გადაანგარიშებით 10,900.0 დოლარს გადააჭარბებს;
- ნაერთი ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლები განისაზღვრება 21.2 მლრდ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ს 24,9%-ია;
- ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი შეადგენს მშპ-ს 2,5%-ს, ხოლო მთავრობის ვალის მაჩვენებელი მშპ-ს 38,2%-ის ფარგლებშია.

ბოლო ორი წლის განმავლობაში საქართველოს ეკონომიკაში პროგნოზირებულთან შედარებით გაცილებით მაღალი ეკონომიკური ტენდენციები იყო. როგორც 2021 წელს, ასევე 2022 წელს ეკონომიკური პარამეტრები ზრდის მიმართულებით დაკორექტირდა და ორივე წელს რეალურმა ეკონომიკურმა ზრდამ ორნიშნა მაჩვენებელს მიაღწია.

2021 წელს რეალურმა ეკონომიკურმა ზრდამ თავდაპირველად პროგნოზირებული 4,3%-ის ნაცვლად 10,5%, ხოლო 2022 წლისთვის პროგნოზირებული 6,0%-ის ნაცვლად 10,1% შეადგინა. ორი წლის განმავლობაში ორნიშნა ეკონომიკური ზრდის შედეგად ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტი 2020 წელს არსებული 49,3 მილიარდი ლარიდან 2022 წლის ბოლოსთვის გაიზარდა 71,8 მილიარდ ლარამდე.

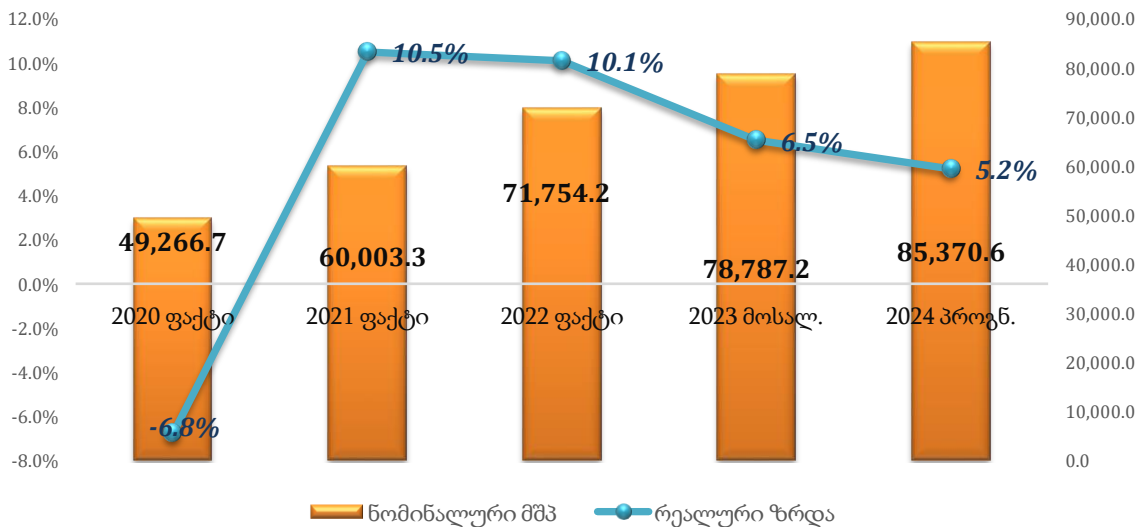
მაღალმა ეკონომიკურმა მაჩვენებლებმა, პრიორიტეტული მიმართულებების დაფინანსების ზრდის მიუხედავად, შესაძლებელი გახდა განხორციელებულიყო მნიშვნელოვანი ფისკალური კონსოლიდაცია და შედეგად შემცირებულიყო მთავრობის ვალის მაჩვენებელი, კერძოდ, 2022 წლის ბოლოსთვის ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებელი 2020 წელს არსებული მშპ-ს 9,3%-დან შემცირდა მშპ-ს 3,1%-მდე, ხოლო მთავრობის ვალის მაჩვენებელი 2020 წლის 60,2%-ის ნაცვლად 39,8%-მდე.

„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-2 მუხლის მე-7 პუნქტის გათვალისწინებით, იმავე მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილი ზღვრული პარამეტრების საპროგნოზო მაჩვენებლები განისაზღვრება შემდეგნაირად:

- 2024 წელს სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის უარყოფითი მთლიანი სალდო, განისაზღვრება 2,162.0 მლნ ლარით, რაც პროგნოზირებული მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) 2,5%-ს შეადგენს (დადგენილი ზღვარი – მშპ-ის 3.0%);
- 2024 წლის ბოლოსთვის საქართველოს მთავრობის ვალის ზღვრული მოცულობა – მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) 38,2%-ით, ხოლო საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების მიმდინარე ღირებულების საორიენტაციო შეფასება (2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით) – მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) 0.1%-ით – ჯამი: მშპ-ის 38,3% (დადგენილი ზღვარი – მშპ-ის 60.0%).

რაც შეეხება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის პროგრამით გაანგარიშებული ნაერთი ბიუჯეტის მოდიფიცირებულ დეფიციტს, მისი მოცულობაც 2,172.0 მლნ ლარია და მშპ-ს 2,5%-ს შეადგენს.

დასახელება	2020 ფაქტი	2021 ფაქტი	2022 ფაქტი	2023 მოსაღ.	2024 პროგნ.	2025 პროგნ.	2026 პროგნ.	2027 პროგნ.
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	-6.8%	10.5%	10.1%	6.5%	5.2%	5.2%	5.2%	5.0%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	49,266.7	60,003.3	71,754.2	78,787.2	85,370.6	92,328.3	99,853.1	107,991.1
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	4,255.7	5,023.2	6,671.9	8,121.4	8,668.2	9,374.7	10,138.7	10,965.0
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	5.2%	9.6%	11.9%	2.6%	2.8%	3.0%	3.0%	3.0%
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, პერიოდის ბოლოს (ინფლაცია წლის ბოლოსთვის)	2.4%	13.9%	9.8%	0.4%	3.0%	3.0%	3.0%	3.0%
მიმდინარე ანგარიში (%-ულად მშპ-თან)	-12.5%	-10.4%	-4.1%	-3.5%	-4.6%	-4.5%	-4.2%	-3.9%
მშპ-ს დეფლატორი	7.3%	10.3%	8.6%	3.1%	3.0%	3.0%	3.0%	3.0%
მთავრობის ვალი %-ულად მშპ-სთან	60.2%	49.7%	39.8%	38.4%	38.2%	38.1%	37.8%	37.4%

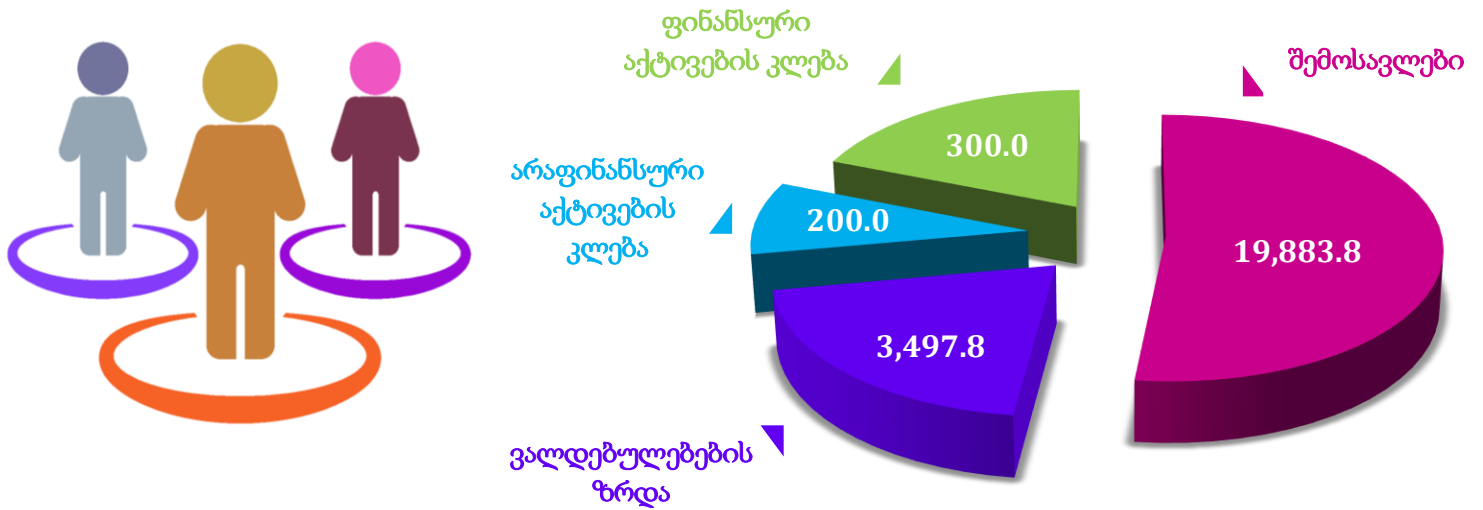

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებელი 23,881.6 მლნ ლარით განისაზღვრა, რაც 2023 წლის მაჩვენებელზე 1,967.4 მლნ ლარით მეტია, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 28.0%-ს შეადგენს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა

მლნ ლარი

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის შემოსულობების 83.3%-ს წარმოადგენს შემოსავლები, რომელიც შეადგენს 19,883.8 მლნ ლარს, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 23.3%-ია.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა

მლნ. ლარი

დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი	გადახრა (2024-2023)
შემოსავლები	16,450.3	17,619.8	19,883.8	2,264.0
გადასახადები	14,976.7	16,290.3	18,322.8	2,032.5
გრანტები	359.1	279.5	261.0	-18.5
სხვა შემოსავლები	1,114.5	1,050.0	1,300.0	250.0

გადასახადები

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის მიხედვით გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 18,322.8 მლნ ლარს, მათ შორის:

- საშემოსავლო გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 6,169.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 7.2 პროცენტს შეადგენს;
- მოგების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 2,063.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 2.4 პროცენტია;
- დამატებული ღირებულების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 7,388.3 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 8.7 პროცენტს შეადგენს;
- აქციზის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 2,365.1 მლნ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ის 2.8 პროცენტს შეადგენს;

- იმპორტის გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 161.2 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 0.2 პროცენტს შეადგენს;
- სხვა გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 176.2 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 0.2 პროცენტს შეადგენს.

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2023 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 2,032.5 მლნ ლარით აღემატება. გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების 92.1%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 21.5%-ს შეადგენს.

გრანტები

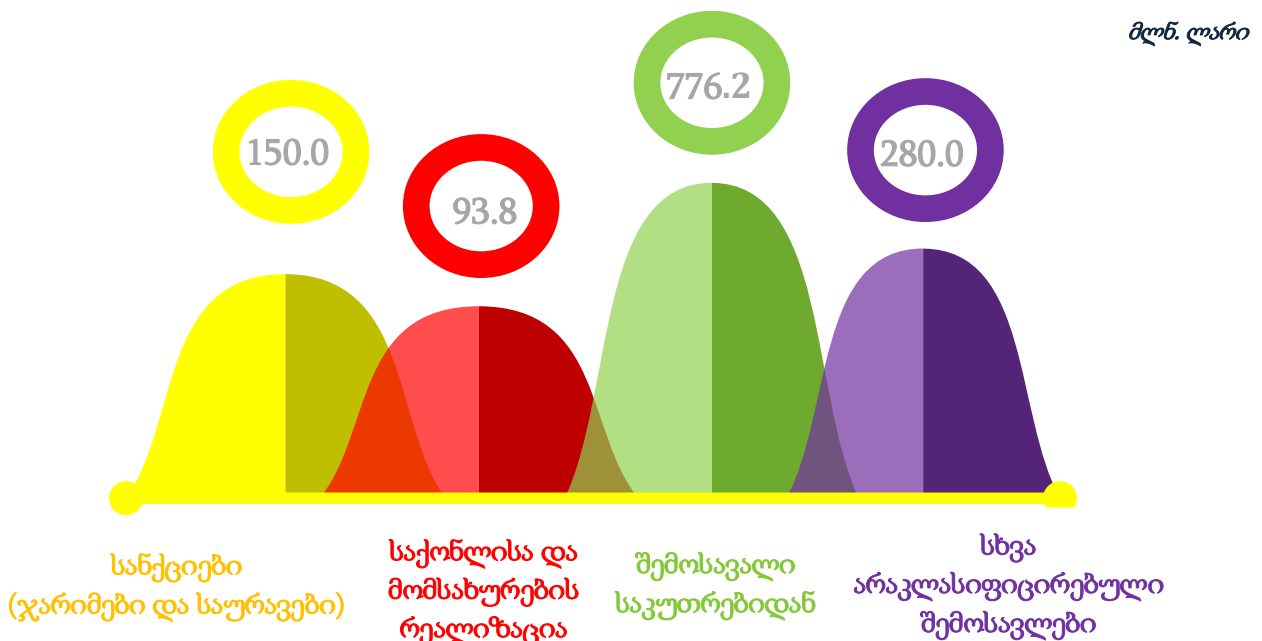
2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი 261.0 მლნ ლარს შეადგენს, მათ შორის:

- საბიუჯეტო გრანტები 100.0 მლნ ლარი;
- საინვესტიციო გრანტები 46.0 მლნ ლარი;
- ხოლო ბიუჯეტის კანონის 35-ე მუხლის შესაბამისად სსიპ-ების მიერ მიღებული შემოსავლებიდან ბიუჯეტში გადმოსარიცხი გრანტები 115.0 მლნ ლარის ოდენობით;

გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს ბიუჯეტის შემოსავლების 1.3%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.3%-ს.

სხვა შემოსავლები

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის სხვა შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2023 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 250.0 მლნ ლარით აღემატება და შეადგენს 1,300.0 მლნ ლარს, რაც სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების 6.5%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 1.5%-ს შეადგენს.

არაფინანსური აქტივების კლება

2024 წელს არაფინანსური აქტივების კლებიდან მისაღები სახსრების საპროგნოზო მოცულობა შეადგენს 200.0 მლნ ლარს, რაც 2023 წლის შესაბამის მაჩვენებელს ტოლია.

ფინანსური აქტივების კლება

ფინანსური აქტივების კლების მაჩვენებელი განისაზღვრა 300.0 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 150.0 მლნ ლარით ჩამორჩება 2023 წლის შესაბამის მაჩვენებელს.

ვალდებულების ზრდა

2024 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში ვალდებულებების ზრდის სახით მისაღები სახსრების გეგმა განსაზღვრულია 3,497.8 მლნ ლარის ოდენობით, მათ შორის:

- ა) სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების გამოშვებით ვალდებულებების ზრდა – 1,500.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ბ) საქართველოს მწვანე და მდგრადი განვითარების პოლიტიკის მეორე ოპერაციის (GRID DPO-II) ფარგლებში მსოფლიო ბანკიდან (WB) მისაღები სახსრები - 135.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- გ) რკინიგზის სექტორის რეფორმის პროგრამის ქვეპროგრამა 2-ის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები – 67.2 მლნ ლარის ოდენობით;
- დ) საქართველოს ადამიანური კაპიტალის პროგრამის ფარგლებში:
  - მსოფლიო ბანკიდან (WB) მისაღები სახსრები - 86.4 მლნ ლარის ოდენობით;
  - საფრანგეთის განვითარების სააგენტოდან (AFD) მისაღები სახსრები - 27.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ე) ჯანდაცვის სექტორის განვითარების პროგრამის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 67.2 მლნ ლარის ოდენობით;
- ვ) მეორადი განათლების სექტორის განვითარების პროგრამის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 67.2 მლნ ლარის ოდენობით;
- ზ) საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და უცხო ქვეყნების მთავრობების მიერ საქართველოს მთავრობისთვის გამოსაყოფი გრძელვადიანი საინვესტიციო, შეღავათიანი კრედიტები – 1,547.8 მლნ ლარის ოდენობით.

სახელმწიფო ვალდებულების დაფარვისთვის 2024 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 1,423.4 მლნ ლარი.

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები

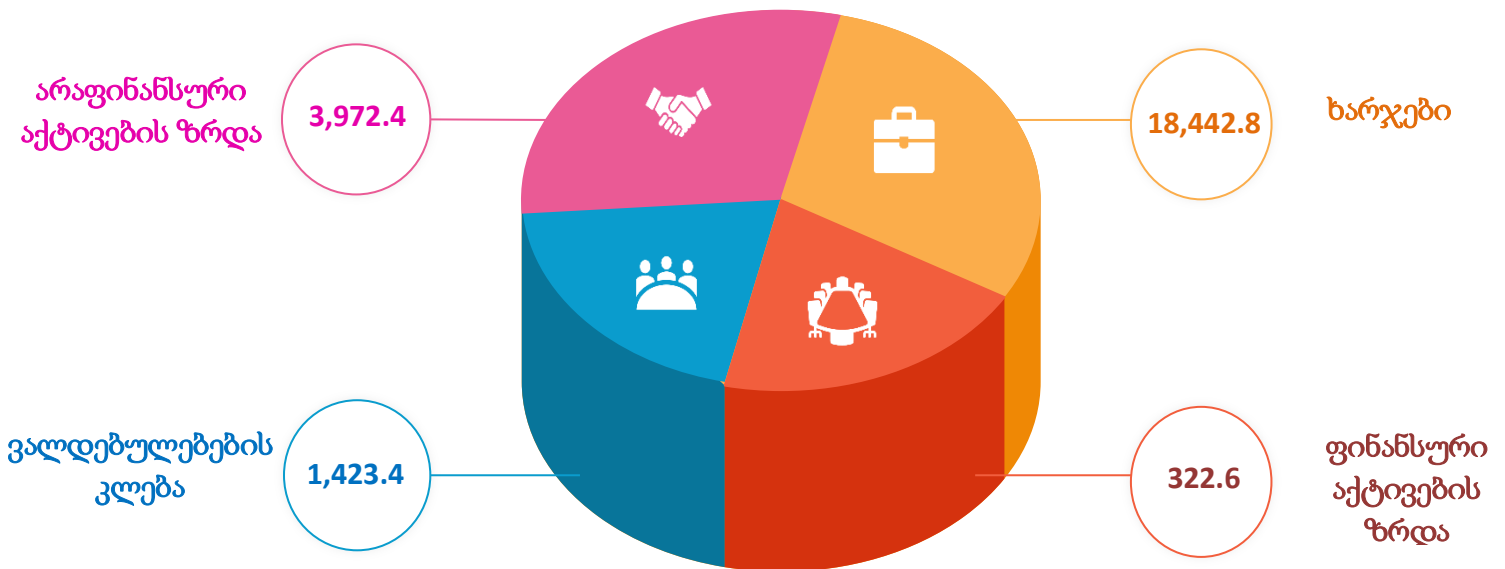
2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის მიხედვით გადასახდელების მთლიანი მოცულობა დაგეგმილია 24,161.2 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 2,281.1 მლნ ლარით აჭარბებს 2023 წლის დამტკიცებულ ბიუჯეტთან შედარებით, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 28.3%-ს შეადგენს.

მლნ ლარი

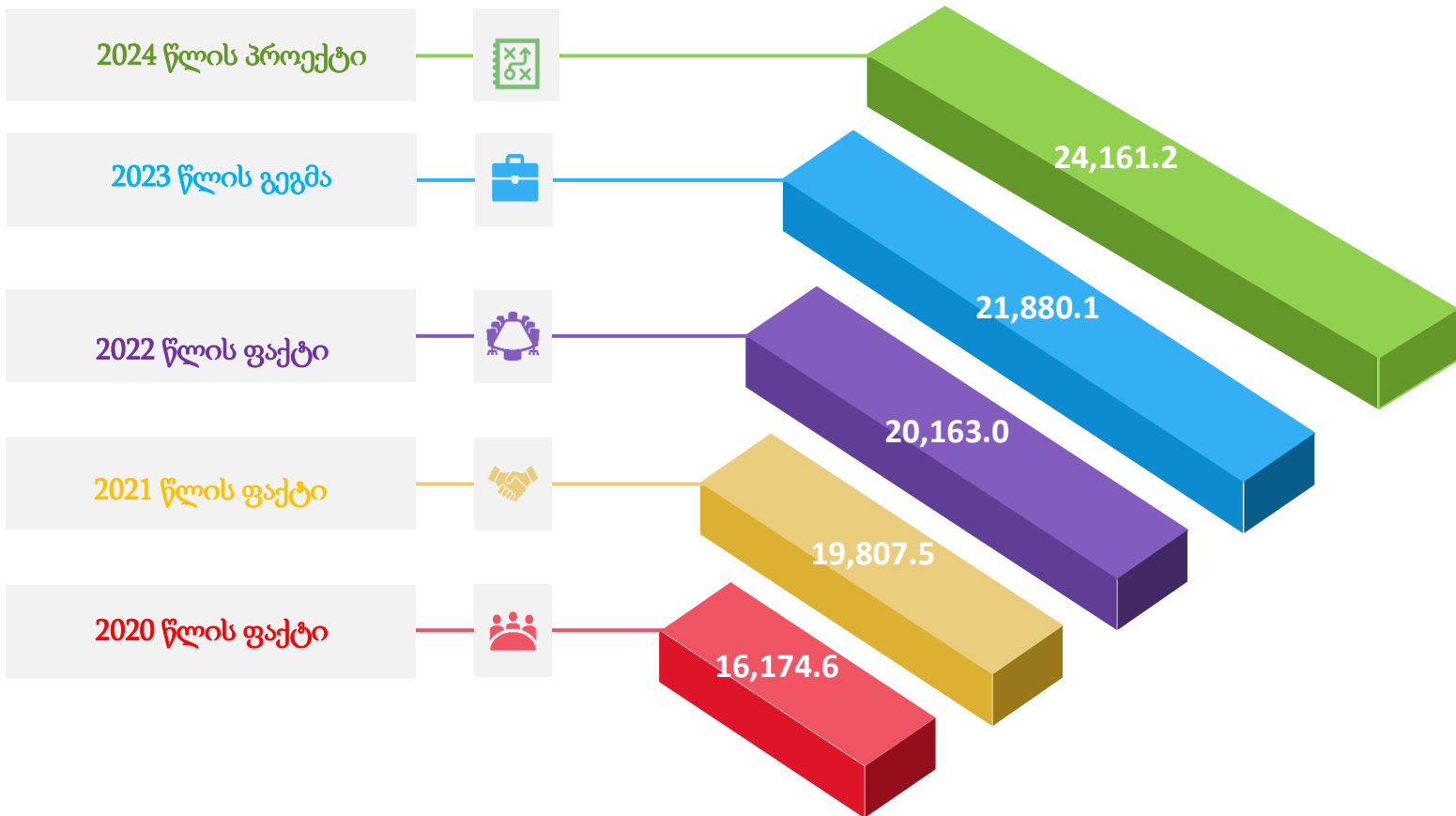
დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
გადასახდელები	20,163.0	21,880.1	24,161.2
ხარჯები	15,350.2	16,335.2	18,442.8
არაფინანსური აქტივების ზრდა	3,304.4	3,881.3	3,972.4
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	489.4	445.1	322.6
ვალდებულებების კლება	1,019.0	1,218.5	1,423.4

გადასახდელების სტრუქტურა

მლნ ლარი

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები
(მლნ ლარი)

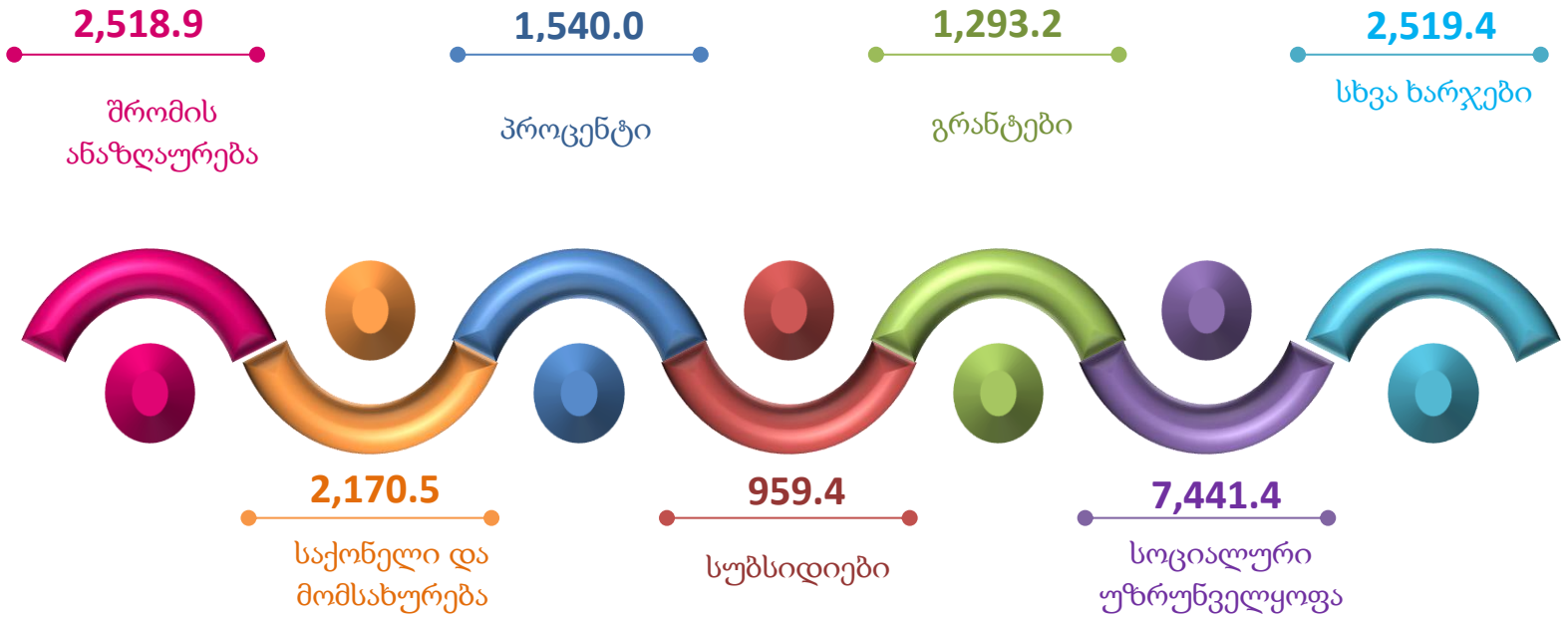

ხარჯები

2024 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტი კანონის პროექტში ხარჯების ჯამური მოცულობა შეადგენს 18,442.8 მლნ ლარს. არაფინანსური და ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლების გარდა, კაპიტალური ხარჯებისთვის 655.0 მლნ ლარი გათვალისწინებულია სხვა ხარჯების მუხლში, ხოლო 945.7 მლნ ლარი გრანტების მუხლში.

ხარჯების სტრუქტურა
(მლნ ლარი)

არაფინანსური აქტივების ზრდა

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში არაფინანსური აქტივების ზრდის მუხლი განისაზღვრა 3,972.4 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 91.1 მლნ ლარით აღემატება 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. არაფინანსური აქტივების ზრდა მშპ-ს 4.7%-ია.

ფინანსური აქტივების ზრდა

2024 წელს ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლი განისაზღვრა 322.6 მლნ ლარით, რაც 122.5 მლნ ლარით ჩამორჩება 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ფინანსური აქტივების ზრდა მშპ-ს 0.4%-ია.

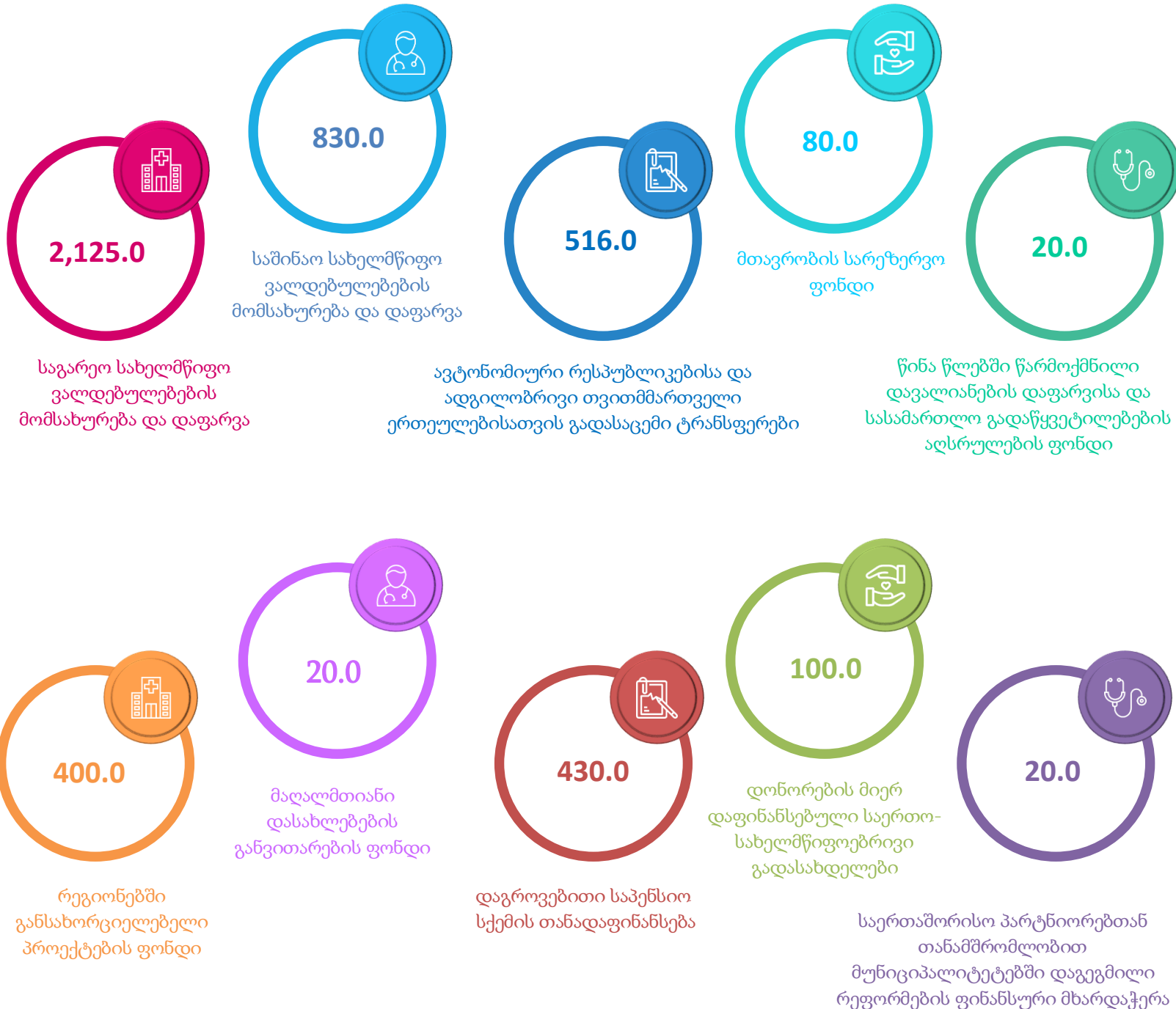
ვალდებულებების კლება

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში ვალდებულებების კლება შეადგენს 1,423.4 მლნ ლარს, საიდანაც 1,380.6 მლნ ლარი მიმართული იქნება საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების დაფარვაზე, ხოლო 42.7 მლნ ლარი - საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების და დავალიანების დაფარვაზე. ვალდებულებების კლება მშპ-ს 1.7%-ია.

საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მთლიანი მოცულობა შეადგენს 4,551.6 მლნ ლარს, მათ შორის:

მლნ ლარი

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება

ათასი ლარი

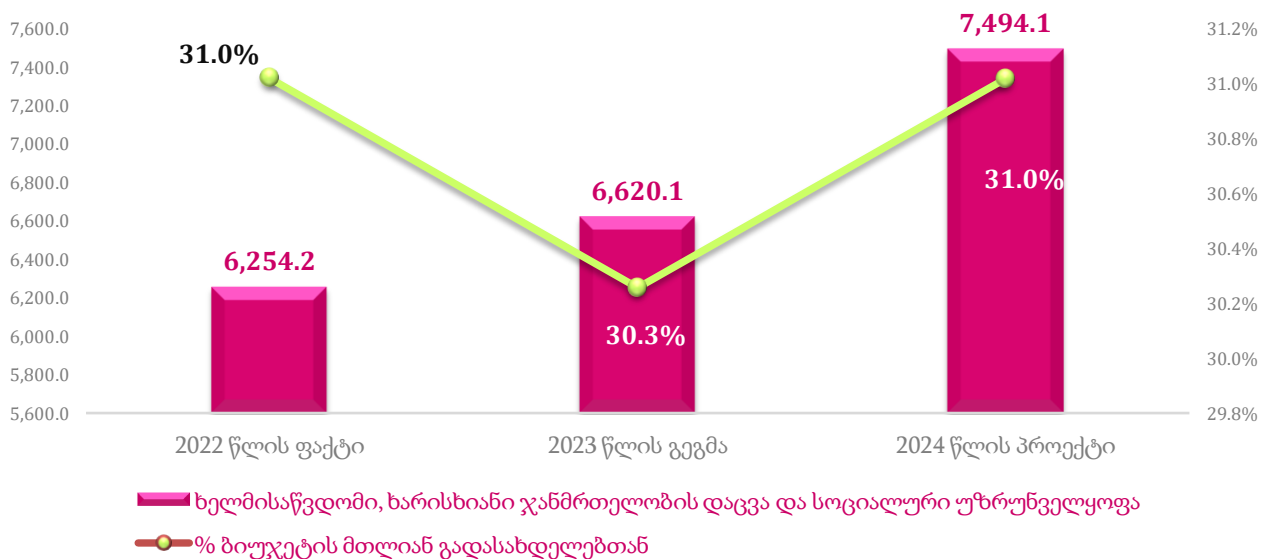
დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი	გადახრა
შემოსულობები	20,529,189.5	21,914,220.0	23,881,660.0	1,967,440.0
შემოსავლები	16,450,247.4	17,619,900.0	19,883,860.0	2,263,960.0
გადასახადები	14,976,686.1	16,290,350.0	18,322,860.0	2,032,510.0
საშემოსავლო გადასახადი	4,644,377.3	5,140,000.0	6,168,911.0	1,028,911.0
მოგების გადასახადი	1,930,151.4	2,000,000.0	2,063,046.0	63,046.0
დამატებითი ღირებულების გადასახადი	6,036,823.5	6,670,350.0	7,388,347.0	717,997.0
აქციზი	2,010,227.8	2,100,000.0	2,365,136.0	265,136.0
იმპორტის გადასახადი	125,992.0	130,000.0	161,191.0	31,191.0
სხვა გადასახადები	229,114.1	250,000.0	176,229.0	-73,771.0
გრანტები	359,062.1	279,550.0	261,000.0	-18,550.0
სხვა შემოსავლები	1,114,499.2	1,050,000.0	1,300,000.0	250,000.0
არაფინანსური აქტივების კლება	202,833.5	200,000.0	200,000.0	0.0
ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით)	144,228.9	450,000.0	300,000.0	-150,000.0
სესხები	143,235.6	450,000.0	300,000.0	-150,000.0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0.0	0.0	0.0	0.0
სხვა დებიტორული დავალიანებები	993.3	0.0	0.0	0.0
ვალდებულებების ზრდა	3,731,879.7	3,644,320.0	3,497,800.0	-146,520.0
საშინაო	1,346,339.8	1,400,000.0	1,500,000.0	100,000.0
საგარეო	2,385,539.9	2,244,320.0	1,997,800.0	-246,520.0
გადასახდელები	20,163,012.5	21,880,117.1	24,161,188.6	2,281,071.5
ხარჯები	15,350,159.1	16,335,194.2	18,442,819.1	2,107,624.9
შრომის ანაზღაურება	1,792,065.0	2,236,660.8	2,518,853.9	282,193.1
საქონელი და მომსახურება	1,870,858.6	2,025,532.1	2,170,526.6	144,994.5
პროცენტი	746,805.3	1,201,047.0	1,540,039.0	338,992.0
სუბსიდიები	1,004,617.9	927,623.0	959,399.0	31,776.0
გრანტები	1,260,618.0	1,275,778.4	1,293,180.2	17,401.8
სოციალური უზრუნველყოფა	6,052,095.2	6,447,885.2	7,441,377.0	993,491.8
სხვა ხარჯები	2,623,099.1	2,220,667.7	2,519,443.4	298,775.7
არაფინანსური აქტივების ზრდა	3,304,432.8	3,881,309.9	3,972,458.5	91,148.6
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	489,436.5	445,100.0	322,550.0	-122,550.0
სესხები	477,347.0	445,100.0	322,550.0	-122,550.0
აქციები და სხვა კაპიტალი	12,089.5	0.0	0.0	0.0
ვალდებულებების კლება	1,018,984.1	1,218,513.0	1,423,361.0	204,848.0
საშინაო	42,854.4	42,913.0	42,741.0	-172.0
საგარეო	976,129.7	1,175,600.0	1,380,620.0	205,020.0
ნაშთის ცვლილება	366,177.0	34,102.9	-279,528.6	-313,631.5

2024 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ღონისძიებების დაფინანსება

ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მლნ ლარი

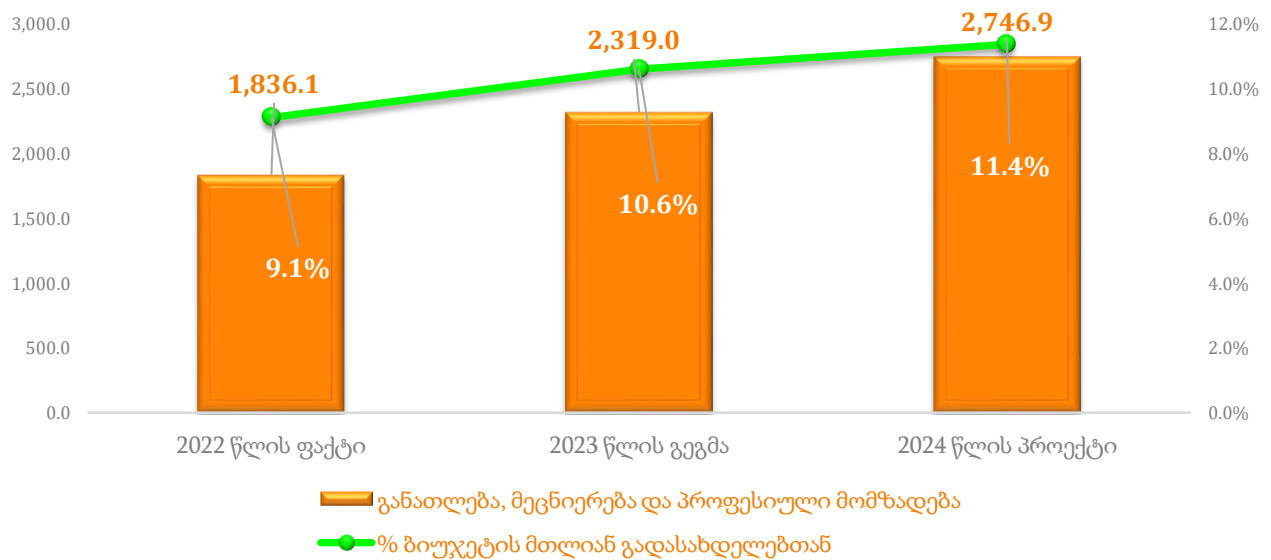
დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
მოსახლეობის სოციალური დაცვა	4,135.1	4,878.9	5,580.6
მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა	1,937.3	1,454.1	1,597.3
ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	90.2	92.6	104.8
სამინისტროს სისტემაში შემაჯავლი სამედიცინო და სხვა დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	31.7	99.8	90.5
შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	48.1	90.2	116.3
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	5.4	4.4	4.5
სხვა პროგრამები	6.4	0.1	0.1
სულ	6,254.2	6,620.1	7,494.1

განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

მლნ ლარი

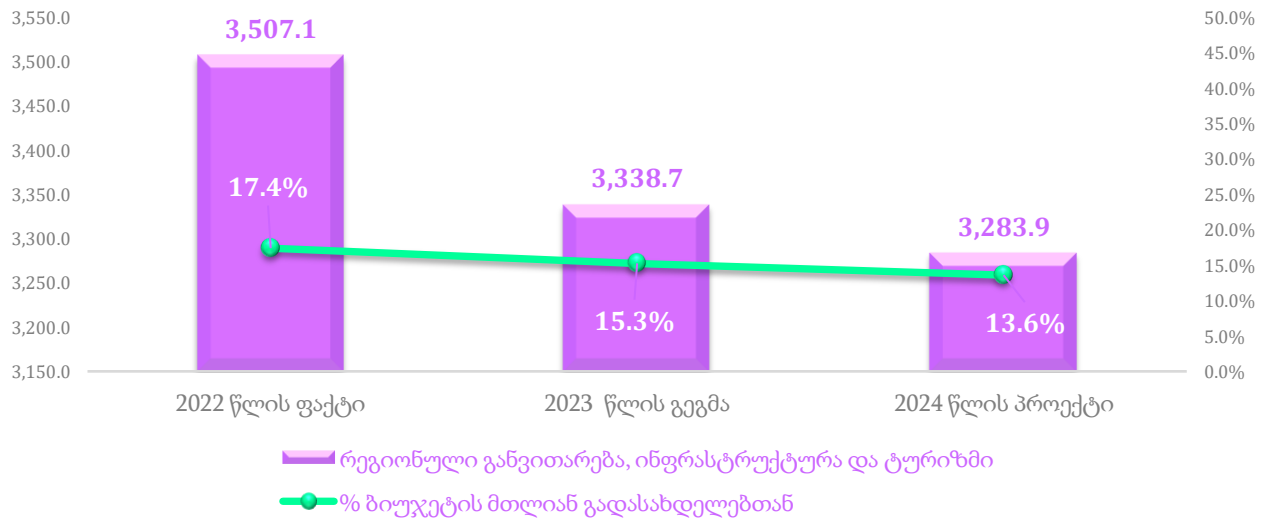
დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
სკოლამდელი და ზოგადი განათლება	1,172.8	1,341.0	1,527.0
ზოგადსაგანმანათლებლო და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია	88.6	222.3	341.0
უმაღლესი განათლება	142.5	147.5	162.4
ინფრასტრუქტურის განვითარება	134.5	229.0	300.4
მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	64.4	75.8	78.2
პროფესიული განათლება	79.0	87.4	98.0
განათლებისა და მეცნიერების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	51.2	53.8	60.4
სსიპ - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	4.1	4.7	4.8
ინკლუზიური განათლება	38.0	45.6	56.2
ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი - საქართველო I2Q (WB)	10.9	17.8	20.0
სხვა პროგრამები	50.1	94.1	98.5
სულ	1,836.1	2,319.0	2,746.9

რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა

მლნ ლარი

დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	1,955.8	1,894.3	1,933.6
რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	543.1	420.0	322.1
წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	445.5	520.0	530.0
სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	137.9	76.5	120.0
მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა	30.7	64.6	65.0
ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	20.0	36.0	33.5
საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	36.8	72.3	77.1
მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება	175.8	3.6	3.5
სხვა პროგრამები	161.5	251.4	199.1
სულ	3,507.1	3,338.7	3,283.9

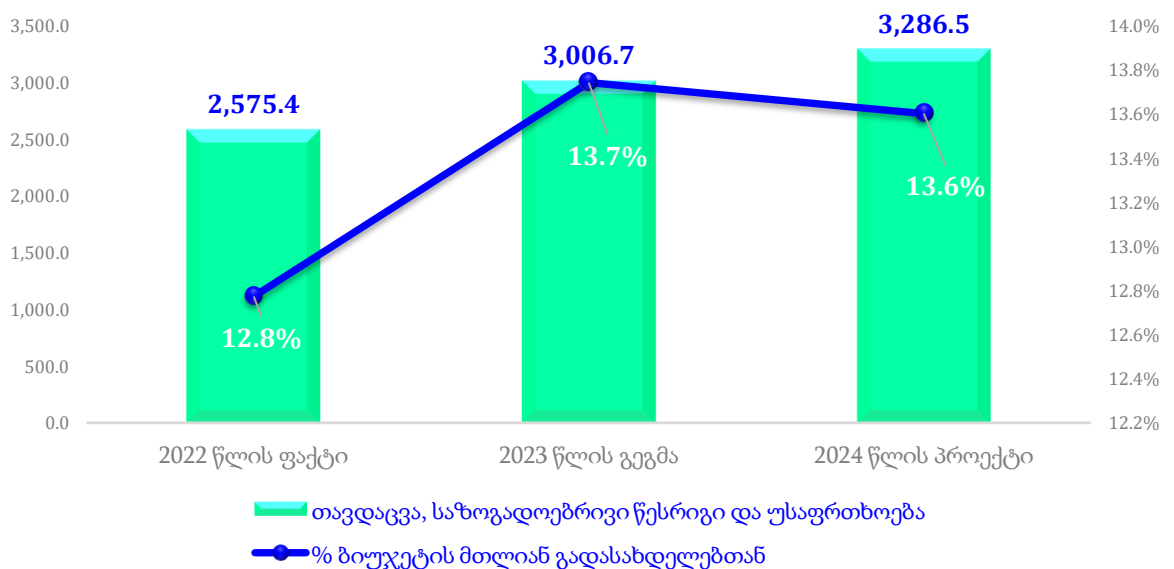

თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

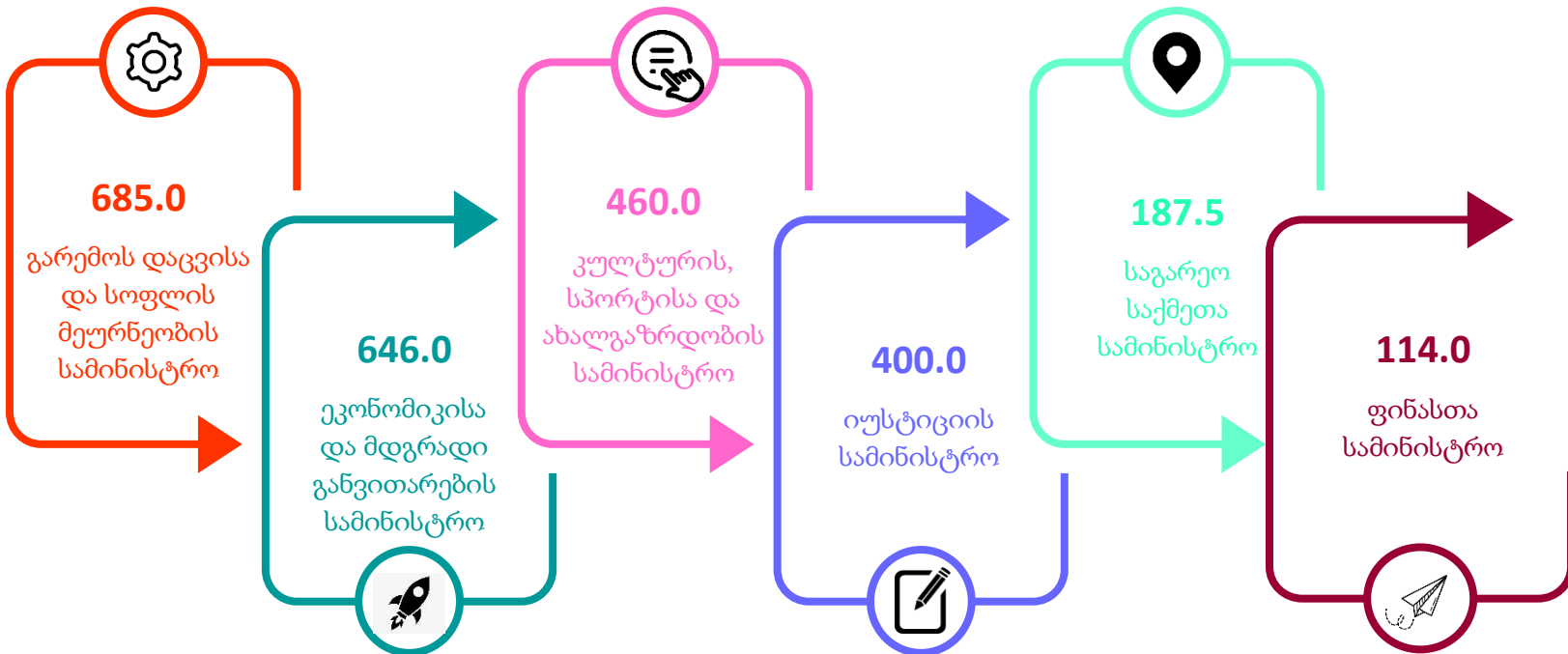
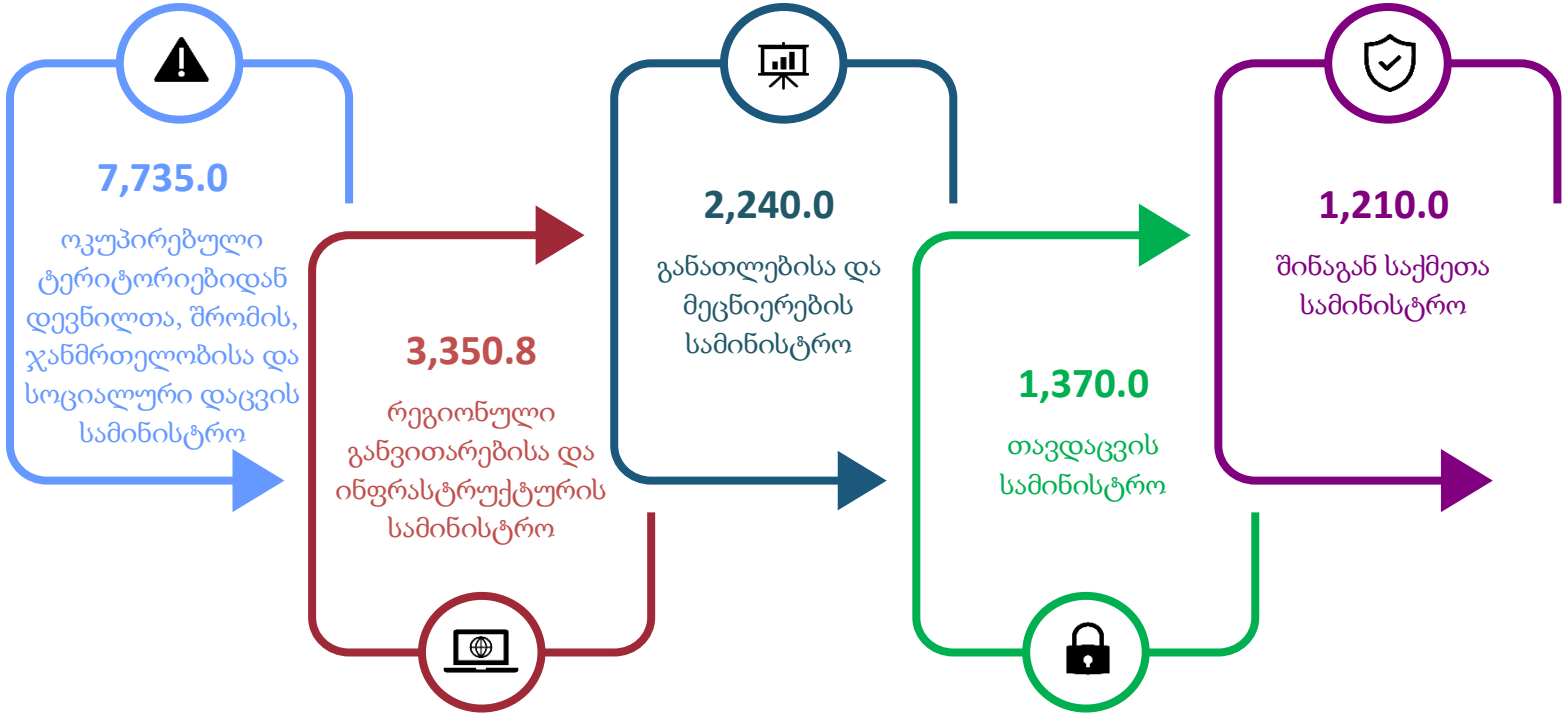
მლნ ლარი

დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	687.9	852.1	919.7
თავდაცვის მართვა	390.8	506.6	551.6
საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	203.5	247.4	263.0
ლოგისტიკური უზრუნველყოფა	233.5	285.9	277.6
სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	120.0	147.6	157.2
სახელმწიფო საზღვრის დაცვა	154.5	126.6	148.1
ინფრასტრუქტურის განვითარება	112.0	100.0	100.0
სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	100.7	102.6	113.9
თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარება	168.6	174.4	230.0
პროფესიული სამხედრო განათლება	64.7	76.2	91.4
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	48.3	53.8	56.6
დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	60.6	72.1	78.7
ოპერატიულ-ტექნიკური საქმიანობის უზრუნველყოფა	31.2	30.0	45.0
ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	25.4	38.6	44.0
საქართველოს პროკურატურა	49.1	56.3	62.9
საქართველოს დაზვერვის სამსახური	15.4	18.0	21.0
სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	9.5	15.0	17.5
სხვა პროგრამები	99.7	103.5	108.3
სულ	2,575.4	3,006.7	3,286.5

სამინისტროების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება

მლნ ლარი

**მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების
დაფინანსების მოცულობები - 2022-2024 წლები**

				<i>ათასი ლარი</i>
კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
00 00	სულ ჯამი	20,163,012.5	21,880,117.1	24,161,188.5
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	65,390.8	77,460.0	82,586.5
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	54,108.1	63,730.4	68,733.0
01 02	საბიბლიოთეკო საქმიანობა	9,828.5	12,004.4	12,004.4
01 03	ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	521.2	595.4	645.4
01 04	საქართველოს პარლამენტის ანალიტიკური და კვლევითი საქმიანობის გაძლიერება	933.1	1,129.9	1,203.7
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	8,900.4	9,315.0	9,600.0
03 00	საქართველოს ბიზნესომზადების აპარატი	649.7	775.0	850.0
04 00	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	50,887.5	24,000.0	25,000.0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	17,909.5	21,299.9	21,537.0
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	33,938.7	55,969.5	146,203.0
06 01	საარჩევნო გარემოს განვითარება	17,185.5	21,594.0	22,693.0
06 02	საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	1,114.4	1,632.5	2,076.0
06 03	პოლიტიკური პარტიების დაფინანსება	12,925.2	12,743.0	12,743.0
06 04	არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	2,713.7	20,000.0	108,691.0
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	4,559.4	5,800.0	6,200.0
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	14,186.3	16,100.0	17,200.0
09 00	საერთო სასამართლოები	88,384.4	117,000.0	122,000.0
09 01	საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	87,077.0	114,465.0	119,035.0
09 02	მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	1,307.4	2,535.0	2,965.0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	4,597.3	7,900.0	8,300.0
11 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტში	995.3	1,303.0	1,380.0
12 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	819.9	1,060.0	1,120.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
13 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ზაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტში	934.6	1,250.0	1,300.0
14 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	936.1	1,162.0	1,190.0
15 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	832.7	1,060.0	1,120.0
16 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	829.8	1,072.0	1,140.0
17 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	820.5	1,002.0	1,060.0
18 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტში	1,168.3	1,348.0	1,400.0
19 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	784.0	1,038.0	1,100.0
20 00	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური	152,859.1	180,000.0	205,000.0
20 01	სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	119,987.4	147,650.0	157,160.0
20 02	ოპერატიულ-ტექნიკური საქმიანობის უზრუნველყოფა	31,220.9	29,970.0	45,300.0
20 03	უსაფრთხოების კადრების მომზადება, გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება	1,650.8	2,380.0	2,540.0
21 00	საქართველოს პროკურატურა	49,071.2	56,530.0	62,900.0
22 00	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	3,302.7	3,700.0	3,800.0
23 00	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	102,102.0	106,000.0	114,000.0
23 01	სახელმწიფო ფინანსების მართვა	25,763.9	25,430.0	31,410.0
23 02	შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	39,632.2	30,240.0	25,000.0
23 03	ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	25,448.5	38,600.0	44,000.0
23 04	ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	8,532.2	8,655.0	9,600.0
23 05	საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	1,452.9	1,065.0	1,300.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
23 06	ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობა	1,272.4	2,010.0	2,690.0
24 00	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	1,270,227.1	558,180.0	646,000.0
24 01	ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება	245,799.4	20,300.0	18,100.0
24 02	ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	1,726.2	1,900.0	2,100.0
24 03	სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	1,191.6	1,200.0	1,200.0
24 04	ბაზარზე ზედამხედველობის სფეროს რეგულირება და განხორციელების ღონისძიებები	1,054.0	1,800.0	1,800.0
24 05	ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	19,998.2	36,035.0	33,500.0
24 06	სახელმწიფო ქონების მართვა	369,866.3	10,130.0	25,130.0
24 07	მეწარმეობის განვითარება	231,526.9	267,690.0	304,900.0
24 08	საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	36,786.6	72,260.0	77,100.0
24 09	ნავთობისა და გაზის სექტორის რეგულირება და მართვა	677.1	710.0	800.0
24 10	ტრანსპორტის სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების დაფარვა და ტრანსპორტირების ხარჯების სუბსიდირება	5,561.4	10,000.0	10,000.0
24 11	ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება	11,318.6	12,000.0	12,000.0
24 12	საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა - სივრცითი და ქალაქმშენებლობითი განვითარების სააგენტოს კომპონენტი (ADB)	0.0	0.0	5,000.0
24 13	ტექნიკური დახმარების პროექტი საქართველოს ენერგეტიკული სექტორის რეფორმის პროგრამის (GESRP) მხარდასაჭერად (EU-NIF)	2,651.7	4,000.0	3,000.0
24 14	სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	137,887.9	76,500.0	120,000.0
24 15	მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება	175,864.0	3,550.0	3,550.0
24 16	საზღვაო პროფესიული განათლების ხელშეწყობა	433.0	1,400.0	1,400.0
24 17	ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის განვითარება	538.2	2,850.0	2,400.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
24 18	ორმხრივი ხელშეკრულებების ფარგლებში აღიარებული ვალდებულებების დაფარვასთან დაკავშირებული ღონისძიებები	5,264.2	5,600.0	5,620.0
24 19	ვარდნილისა და ენგურის ჰიდროელექტროსადგურების რეაბილიტაციის პროექტი (EBRD, EIB, EU)	7,361.2	15,000.0	5,000.0
24 20	სივრცითი და ქალაქთმშენებლობითი განვითარება	0.0	7,000.0	6,100.0
24 21	კურორტების განვითარების ხელშეწყობა	567.4	5,755.0	5,800.0
24 22	სარკინიგზო ტრანსპორტის რეგულირება, მართვა და განვითარება	0.0	0.0	1,500.0
24 23	საქართველოს ეროვნული ინოვაციების ეკოსისტემის პროექტი (WB)	7,967.1	2,500.0	0.0
24 24	ახალ კორონავირუსთან დაკავშირებული კარანტინისა და სხვა ღონისძიებების განხორციელება	6,186.1	0.0	0.0
25 00	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	3,080,396.4	3,330,920.0	3,350,850.0
25 01	რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	7,966.5	8,400.0	9,150.0
25 02	საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	1,955,835.0	1,894,345.0	1,933,600.0
25 03	რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	543,131.5	420,000.0	322,100.0
25 04	წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	445,471.1	520,000.0	530,000.0
25 05	მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა	30,724.7	64,575.0	65,000.0
25 06	ზოგადსაგანმანათლებლო და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია	88,566.7	222,300.0	341,000.0
25 07	ტურისტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	0.0	200,000.0	150,000.0
25 08	იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	8,701.0	1,300.0	0.0
26 00	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	340,721.9	392,400.0	400,000.0
26 01	სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება	69,688.2	62,100.0	71,600.0
26 02	საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	203,519.9	247,400.0	263,000.0
26 03	ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	6,711.7	7,800.0	8,400.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
26 04	საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს თანამშრომელთა და სხვა დაინტერესებული პირების გადამზადება	2,958.1	3,100.0	3,400.0
26 05	ელექტრონული მმართველობის განვითარება	3,924.8	4,000.0	4,300.0
26 06	დანაშაულის პრევენცია, პროზაგის სისტემის განვითარება და ყოფილ პატიმართა რესოციალიზაცია	8,009.0	13,500.0	14,300.0
26 07	იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	5,191.4	5,000.0	5,000.0
26 08	მიწის რეგისტრაციის ხელშეწყობა და საჯარო რეესტრის მომსახურებათა განვითარება/ხელმისაწვდომობა	25,190.6	40,000.0	30,000.0
26 09	მიწის ბაზრის განვითარება (WB)	14,411.4	9,500.0	0.0
26 10	სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	1,116.9	0.0	0.0
27 00	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	6,362,096.0	6,858,420.0	7,735,000.0
27 01	ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	90,438.2	92,633.0	104,795.0
27 02	მოსახლეობის სოციალური დაცვა	4,135,068.9	4,878,890.0	5,580,580.0
27 03	მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა	1,920,214.9	1,454,097.0	1,597,335.0
27 04	სამინისტროს სისტემაში შემავალი სამედიცინო და სხვა დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	48,812.9	99,800.0	90,500.0
27 05	შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	48,103.4	90,265.0	116,300.0
27 06	იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობა	119,457.7	242,735.0	245,490.0
28 00	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	177,974.1	186,000.0	187,500.0
28 01	საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	177,116.1	185,016.0	186,253.0
28 02	მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	858.0	984.0	1,247.0
29 00	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	1,089,355.3	1,260,000.0	1,370,000.0
29 01	თავდაცვის მართვა	390,750.4	506,576.0	551,598.3
29 02	პროფესიული სამხედრო განათლება	64,660.5	76,230.0	91,363.0
29 03	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	48,437.5	53,770.0	56,635.0
29 04	მართვის, კონტროლის, კავშირგაბმულობისა და კომპიუტერული სისტემები	15,181.2	16,500.0	18,815.0
29 05	ინფრასტრუქტურის განვითარება	111,979.7	100,000.0	100,000.0
29 06	სამეცნიერო კვლევა და სამხედრო მრეწველობის განვითარება	54,638.0	44,608.0	43,719.1

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
29 07	თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარება	168,589.2	174,440.0	230,000.0
29 08	ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა	233,526.2	285,876.0	277,869.6
29 09	საერთაშორისო სამშვიდობო მისიები	1,592.6	2,000.0	0.0
30 00	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	967,163.9	1,106,000.0	1,210,000.0
30 01	საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	687,936.1	852,135.0	919,740.0
30 02	სახელმწიფო საზღვრის დაცვა	154,480.0	124,630.0	148,080.0
30 03	ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა (მათ შორის, ქონების), დიპლომატიური წარმომადგენლობების, ეროვნული საგანძურის დაცვის და უსაფრთხოების დონის ამაღლება	11,883.3	14,365.0	15,515.0
30 04	სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება	6,849.8	7,830.0	8,200.0
30 05	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	5,363.3	4,437.0	4,547.0
30 06	სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	100,651.4	102,603.0	113,918.0
31 00	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	760,420.3	698,480.0	685,000.0
31 01	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	34,720.3	20,150.0	22,000.0
31 02	სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა	61,515.8	63,495.0	62,100.0
31 03	მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარება	109,560.7	67,400.0	69,350.0
31 04	სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო-კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება	5,570.6	5,850.0	6,430.0
31 05	ერთიანი აგროპროექტი	369,295.6	346,420.0	327,000.0
31 06	სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაცია	80,391.7	95,000.0	84,400.0
31 07	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	23,682.7	26,000.0	28,000.0
31 08	დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	32,455.3	31,450.0	21,700.0
31 09	სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	16,157.6	20,950.0	23,180.0
31 10	ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	1,562.5	1,200.0	1,800.0
31 11	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის და "განათლება მდგრადი განვითარებისთვის" ხელშეწყობის პროგრამა	3,039.8	1,790.0	2,000.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
31 12	ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების დაცვა, დარიშხანშემცველი ნარჩენების ობიექტების მართვა	1,225.2	1,375.0	1,810.0
31 13	გარემოს დაცვის სფეროში პროგნოზირება, შეფასება, პრევენცია და მონიტორინგი	12,288.4	8,000.0	23,780.0
31 14	კვების პროდუქტების, ცხოველთა და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა	6,237.0	5,000.0	6,500.0
31 15	მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის სახელმწიფო პროგრამა	2,717.0	4,400.0	4,950.0
32 00	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	1,697,345.4	2,030,780.7	2,340,000.0
32 01	განათლებისა და მეცნიერების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	51,182.1	53,773.9	60,410.0
32 02	სკოლამდელი და ზოგადი განათლება	1,172,855.7	1,340,958.0	1,526,960.0
32 03	პროფესიული განათლება	79,047.8	87,420.0	98,000.0
32 04	უმაღლესი განათლება	142,501.9	147,468.0	162,370.0
32 05	მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	64,415.1	75,750.8	78,230.0
32 06	ინკლუზიური განათლება	37,960.9	45,625.0	56,175.0
32 07	ინფრასტრუქტურის განვითარება	134,467.0	228,985.0	300,455.0
32 08	ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი - საქართველო I2Q (WB)	10,968.9	17,800.0	20,000.0
32 09	პროფესიული განათლება I (KfW)	2,008.7	15,000.0	22,400.0
32 10	თანამედროვე უნარები უკეთესი დასაქმების სექტორის განვითარების პროგრამისთვის - პროექტი (ADB)	1,937.1	18,000.0	15,000.0
33 00	საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტრო	476,230.4	431,232.0	460,000.0
33 01	კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	8,893.0	9,209.0	10,020.0
33 02	სახელოვნებო და სასპორტო სფეროში უმაღლესი განათლება	12,419.1	17,215.0	19,585.0
33 03	ინფრასტრუქტურის განვითარება	50,027.1	48,730.0	50,000.0
33 04	სახელოვნებო და სასპორტო დაწესებულებების ხელშეწყობა	6,351.7	12,108.0	7,841.0
33 05	კულტურის განვითარების ხელშეწყობა	150,627.0	98,110.0	97,879.0
33 06	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	37,046.2	39,479.0	40,156.0
33 07	მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის განვითარება და პოპულარიზაცია	151,026.5	177,118.0	180,118.0
33 08	კულტურისა და სპორტის მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები	54,496.5	23,357.0	46,357.0
33 09	ახალგაზრდობის ხელშეწყობა	5,343.2	5,906.0	8,044.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
34 00	საქართველოს დაზვერვის სამსახური	15,400.0	18,000.0	21,000.0
35 00	სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	2,327.9	1,750.0	1,900.0
36 00	სსიპ - იურიდიული დახმარების სამსახური	8,078.1	10,400.0	11,000.0
37 00	სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	9,479.8	15,000.0	17,500.0
38 00	სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური	2,097.1	4,300.0	3,900.0
39 00	პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური	0.0	5,000.0	7,000.0
40 00	საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	72,124.1	82,800.0	90,000.0
40 01	დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	60,579.8	72,100.0	78,784.1
40 02	სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა	11,530.6	10,200.0	10,665.9
40 03	სსიპ სახელისუფლებო სპეციალური კავშირგაბმულობის სააგენტო	13.7	500.0	550.0
41 00	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	7,899.0	9,275.0	10,500.0
42 00	სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	82,307.2	101,190.0	110,302.0
43 00	სსიპ - საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტო	3,161.8	5,000.0	5,000.0
44 00	ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაცია - სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	2,627.5	2,830.0	3,300.0
45 00	საქართველოს საპატრიარქო	24,997.3	25,000.0	25,000.0
45 01	სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი	14,367.3	14,790.0	14,790.0
45 02	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა სვიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	600.0	645.0	645.0
45 03	ა(ა)იპ – ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის საგანმანათლებლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	1,233.0	1,768.0	1,768.0
45 04	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს ქ. ნინოწმინდის წმიდა ნინოს მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონი	685.0	685.0	685.0
45 05	ა(ა)იპ – ბათუმის წმიდა მოწამე ეკატერინეს სახელობის სათნოების სავანისათვის გადასაცემი გრანტი	261.0	261.0	261.0
45 06	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	870.0	870.0	870.0
45 07	ა(ა)იპ – წმინდა გიორგი მთაწმინდელის მონასტერთან არსებული სარეაბილიტაციო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	230.0	230.0	230.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
45 08	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	1,893.0	1,893.0	1,893.0
45 09	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ტბელ აბუსერისძის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	1,805.0	1,805.0	1,805.0
45 10	ა(ა)იპ – სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციის და ადაპტაციის ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	100.0	100.0	100.0
45 11	საქართველოს საპატრიარქოს ტელევიზიის სუბსიდირების ღონისძიებები	1,800.0	800.0	800.0
45 12	ა(ა)იპ – ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის სასწავლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	500.0	500.0	500.0
45 13	ა(ა)იპ – ფოთის საგანმანათლებლო და კულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი	653.0	653.0	653.0
46 00	სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	11,299.3	13,000.0	13,000.0
47 00	სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	13,412.3	20,900.0	24,000.0
47 01	სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	6,395.8	7,805.0	9,741.0
47 02	სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა	5,974.9	5,280.0	5,956.0
47 03	მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა	1,041.6	7,815.0	8,303.0
48 00	სსიპ – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	4,084.4	4,735.0	4,800.0
49 00	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	1,698.4	1,930.0	2,100.0
50 00	სსიპ – რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	6,373.8	6,450.0	6,500.0
51 00	სპეციალური საგამოძიებო სამსახური	10,964.5	17,000.0	18,000.0
52 00	სსიპ – სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი	536.1	1,000.0	1,100.0
53 00	სსიპ – საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტო	240.8	500.0	600.0
54 00	ეროვნული უსაფრთხოების საბჭოს აპარატი	2,790.7	3,750.0	4,800.0
55 00	სსიპ – ანტიკორუფციული ბიურო	0.0	0.0	8,000.0
56 00	საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	3,052,248.4	3,985,750.0	4,551,550.0
56 01	საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	1,207,226.8	1,696,000.0	2,125,000.0
56 02	საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	550,396.9	715,000.0	830,000.0
56 03	საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობიდან გამომდინარე ვალდებულებები	23,259.6	2,800.0	10,000.0

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
56 04	ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერები	829,090.5	515,000.0	516,000.0
56 05	საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდი	0.0	60,000.0	80,000.0
56 06	წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი	6,608.0	40,000.0	20,000.0
56 07	საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი	0.0	400,000.0	400,000.0
56 08	მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდი	0.0	20,000.0	20,000.0
56 09	საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოებისათვის დაწესებული ერთდროული ფულადი პრემიების გაცემის ფინანსური უზრუნველყოფა	139.0	200.0	200.0
56 10	საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე საოპერაციო ხარჯებისა და სხვა ვალდებულებების თანადაფინანსება	646.0	750.0	350.0
56 11	დაგროვებითი საპენსიო სქემის თანადაფინანსება	275,000.0	310,000.0	430,000.0
56 12	საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობით მუნიციპალიტეტებში დაგეგმილი რეფორმების ფინანსური მხარდაჭერა	0.0	15,000.0	20,000.0
56 13	დონორების მიერ დაფინანსებული საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	36,457.5	211,000.0	100,000.0
56 14	2020-2022 წლების საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის ფარგლებში შერჩეული პროექტების დაფინანსება მუნიციპალიტეტებში	123,424.0	0.0	0.0
57 00	სსიპ - ქუთაისის საერთაშორისო უნივერსიტეტი	1,244.5	0.0	0.0
58 00	ა(ა)იპ - ათასწლეულის ფონდი	270.5	0.0	0.0
59 00	ა(ა)იპ - მშვიდობის ფონდი უკეთესი მომავლისთვის	558.0	0.0	0.0

2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 516,000.0 ათასი ლარს

ათასი ლარი

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად*	სპეციალური ტრანსფერი
ავხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	16,000.0	0.0	16,000.0
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	440,590.0	590.0	440,000.0
აჭარის მუნიციპალიტეტი	1,475.0	45.0	1,430.0
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	375.0	375.0	0.0
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	405.0	405.0	0.0
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	330.0	330.0	0.0
თელავის მუნიციპალიტეტი	455.0	455.0	0.0
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	390.0	390.0	0.0
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	425.0	425.0	0.0
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	405.0	405.0	0.0
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	405.0	405.0	0.0
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	325.0	325.0	0.0
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	410.0	410.0	0.0
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	295.0	295.0	0.0
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	385.0	385.0	0.0
ზაღდათის მუნიციპალიტეტი	275.0	275.0	0.0
ვანის მუნიციპალიტეტი	275.0	275.0	0.0
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	440.0	440.0	0.0
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	380.0	380.0	0.0
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	395.0	395.0	0.0
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	380.0	380.0	0.0
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	255.0	255.0	0.0
ხონის მუნიციპალიტეტი	240.0	240.0	0.0
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	420.0	420.0	0.0
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	455.0	455.0	0.0
აბაშის მუნიციპალიტეტი	275.0	275.0	0.0
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	320.0	320.0	0.0
მესტიის მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0
სენაკის მუნიციპალიტეტი	360.0	360.0	0.0
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	280.0	280.0	0.0
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	380.0	380.0	0.0
ხობის მუნიციპალიტეტი	400.0	400.0	0.0

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად*	სპეციალური ტრანსფერი
გორის მუნიციპალიტეტი	540.0	540.0	0.0
ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	2,885.0	120.0	2,765.0
ერედვის მუნიციპალიტეტი	2,685.0	65.0	2,620.0
კასპის მუნიციპალიტეტი	390.0	390.0	0.0
ქარელის მუნიციპალიტეტი	420.0	420.0	0.0
თიღვის მუნიციპალიტეტი	2,245.0	45.0	2,200.0
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	435.0	435.0	0.0
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	630.0	630.0	0.0
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	515.0	515.0	0.0
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	370.0	370.0	0.0
დმანისის მუნიციპალიტეტი	275.0	275.0	0.0
თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი	340.0	340.0	0.0
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	515.0	515.0	0.0
წალკის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	400.0	400.0	0.0
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	475.0	475.0	0.0
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	290.0	290.0	0.0
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	260.0	260.0	0.0
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	435.0	435.0	0.0
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	385.0	385.0	0.0
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	400.0	400.0	0.0
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0
ახალგორის მუნიციპალიტეტი	3,875.0	120.0	3,755.0
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	350.0	350.0	0.0
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	275.0	275.0	0.0
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	495.0	495.0	0.0
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	230.0	230.0	0.0
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
ონის მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0
სხვადასხვა მუნიციპალიტეტები	25,595.0	4,500.0	21,095.0
სულ	516,000.0	26,135.0	489,865.0

შენიშვნა: დელეგირებულ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“, „სამხედრო ვალდებულებისა და სამხედრო სამსახურის შესახებ“, „თავდაცვის ძალების რეზერვისა და სამხედრო სარეზერვო სამსახურის შესახებ“, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ

პირთა – დევნილთა შესახებ“, „სამშობლოს დაცვისას დაღუპულთა და ომის შემდეგ გარდაცვლილ მეომართა ხსოვნის უკვდავყოფის შესახებ“, „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონებით, ბავშვის უფლებათა კოდექსით და სხვა საქართველოს კანონებით განსაზღვრული უფლებამოსილებებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა დაფინანსება. ამ მუხლით გათვალისწინებული დელეგირებული უფლებამოსილებების გარდა, 2024 წელს შესაძლებელია განხორციელდეს მუნიციპალიტეტებისათვის საჯარო სკოლებისა და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიზნით საქონლის, მომსახურებისა და სამუშაოების შესყიდვის (25 07 – ზოგადსაგანმანათლებლო და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია) და მოსწავლეთა ტრანსპორტით უზრუნველყოფის (32 02 10 – საჯარო სკოლის მოსწავლეების ტრანსპორტით უზრუნველყოფა) უფლებამოსილებების დელეგირება.

სხვადასხვა მუნიციპალიტეტისათვის მიზნობრივი ტრანსფერის სახით განსაზღვრული 4 500.0 ათასი ლარის განკარგვა განხორციელდეს საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

სხვადასხვა მუნიციპალიტეტისათვის სპეციალური ტრანსფერის სახით განსაზღვრული 21 095.0 ათასი ლარის განკარგვა განხორციელდეს საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

მუნიციპალიტეტის კუთვნილი დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება

2024 წელს მუნიციპალიტეტების მიერ დღგ-ის სახით მისაღები შემოსავლები პროგნოზირებულია 1,733.1 მლნ ლარის (ჯამური დღგ-ის 19%) ოდენობით და ნაწილდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილი წესით და ნაწილდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილი წესით.

მუნიციპალიტეტების დასახელება	დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	
	დღგ-ის 19%-ის განაწილება	დღგ-ის საორიენტაციო მოცულობა
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	37.14%	644,266.3
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	3.59%	62,256.6
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	1.68%	29,127.0
ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	1.15%	19,950.0
ქედის მუნიციპალიტეტი	0.94%	16,259.5
შუახევის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
ხულოს მუნიციპალიტეტი	0.39%	6,783.0
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	1.10%	19,070.6
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	1.35%	23,469.3
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
თელავის მუნიციპალიტეტი	1.42%	24,577.8
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	1.04%	17,981.7
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	1.41%	24,501.4
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	0.68%	11,770.5
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	0.74%	12,768.0
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	3.48%	60,300.4
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	1.16%	20,117.5
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	0.52%	9,023.5
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	1.34%	23,234.9
ბაღდათის მუნიციპალიტეტი	0.56%	9,683.4
ვანის მუნიციპალიტეტი	0.58%	9,966.3
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	1.34%	23,212.4
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	0.81%	14,002.7
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	1.11%	19,187.7
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	1.20%	20,821.3
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	0.54%	9,384.7
ხონის მუნიციპალიტეტი	0.56%	9,677.2
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	0.62%	10,773.0
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	2.42%	41,905.4
აბაშის მუნიციპალიტეტი	0.51%	8,896.6

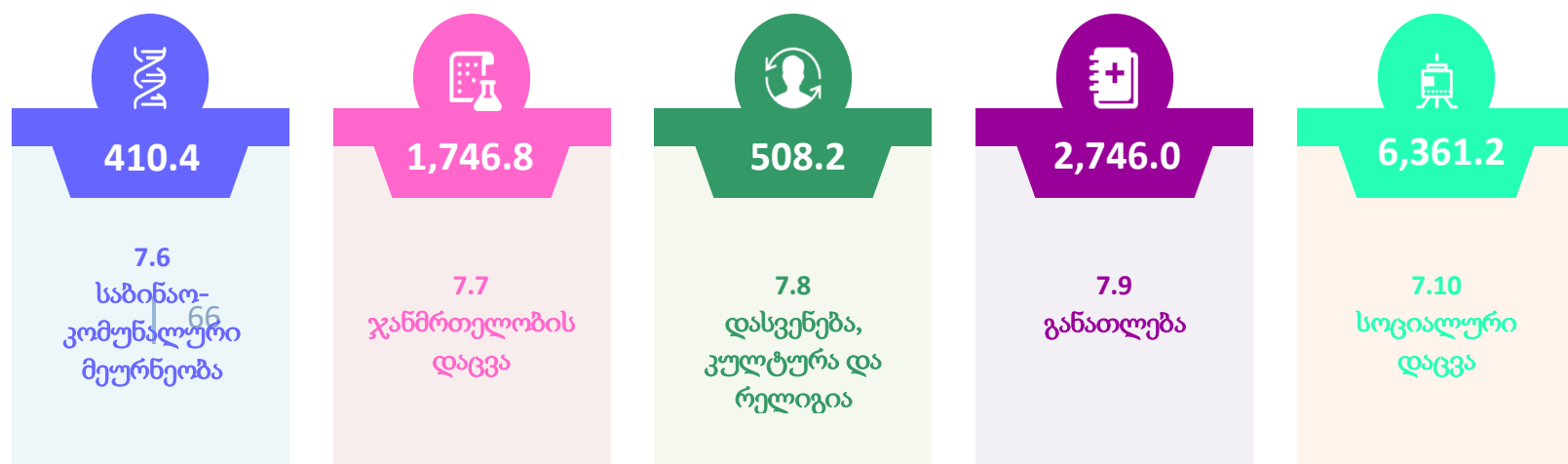
მუნიციპალიტეტების დასახელება	დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	
	დღგ-ის 19%-ის განაწილება	დღგ-ის საორიენტაციო მოცულობა
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	0.81%	13,962.2
მესტიის მუნიციპალიტეტი	0.60%	10,374.0
სენაკის მუნიციპალიტეტი	0.92%	15,917.2
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	0.55%	9,511.5
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	0.63%	10,970.1
ხობის მუნიციპალიტეტი	0.59%	10,174.5
გორის მუნიციპალიტეტი	3.45%	59,704.4
კასპის მუნიციპალიტეტი	1.04%	17,955.0
ქარელის მუნიციპალიტეტი	1.05%	18,283.1
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	1.32%	22,942.7
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	2.98%	51,611.7
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
დმანისის მუნიციპალიტეტი	0.90%	15,561.0
თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი	0.79%	13,725.5
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	2.10%	36,309.0
წალკის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	0.74%	12,781.0
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	1.45%	25,184.7
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	0.53%	9,190.7
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	0.78%	13,566.0
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	1.34%	23,187.7
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	0.37%	6,384.0
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	0.51%	8,778.0
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	0.86%	14,962.5
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	0.57%	9,824.2
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	0.74%	12,768.0
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	0.34%	5,902.8
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	0.65%	11,339.9
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	0.39%	6,703.8
ონის მუნიციპალიტეტი	0.45%	7,716.6
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	0.58%	10,120.9
სულ ჯამი	100.0%	1,733,069.0

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა აღირიცხება ფუნქციონალური კლასიფიკაციის მიხედვით და შემდეგნაირად გამოიყურება:

მლნ ლარი

კოდი	დასახელება	2022 წლის ფაქტი	2023 წლის გეგმა	2024 წლის პროექტი
7	მთლიანი ხარჯები	18,654.5	20,216.5	22,415.3
7.1	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	2,276.5	2,884.3	3,349.1
7.2	თავდაცვა	1,173.1	1,324.1	1,446.0
7.3	საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	1,550.7	1,854.8	2,022.2
7.4	ეკონომიკური საქმიანობა	4,164.1	3,729.7	3,646.0
7.5	გარემოს დაცვა	141.3	166.5	179.4
7.6	საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	341.3	332.6	410.4
7.7	ჯანმრთელობის დაცვა	2,037.8	1,607.7	1,746.8
7.8	დასვენება, კულტურა და რელიგია	503.0	491.0	508.2
7.9	განათლება	1,835.3	2,318.7	2,746.0
7.10	სოციალური დაცვა	4,631.4	5,507.1	6,361.2

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი შენთვის, როგორც მოქალაქისთვის?

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი?

შენთვის როგორც მოქალაქისთვის?

გზამკვლევაში წარმოდგენილი ინფორმაცია მოქალაქეებს საშუალებას აძლევს მიიღოს ინფორმაცია საქართველოს 2024 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონთან დაკავშირებით.

გზამკვლევის მეშვეობით მოქალაქეებს წარმოდგენა ექმნებათ სახელმწიფოს მიერ გადასახადებისა და სხვა შემოსავლებით მობილიზებული სახსრების გამოყენების თაობაზე.

გზამკვლევი ეხმარება მთავრობას მარტივი გზით აუხსნას მოსახლეობას ბიუჯეტის მიერ დასახული მიზნები და დააკმაყოფილოს ბიუჯეტის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მიღების სურვილის მქონე მოქალაქეთა ინტერესი. ის ხელს უწყობს კონკრეტული სფეროს პოლიტიკის გარშემო რეალისტური მოლოდინების ჩამოყალიბებას და მოსახლეობის მხარდაჭერის მობილიზებას. მთლიანობაში, გზამკვლევი ეხმარება მთავრობის მიერ გაწეული საქმიანობის შესახებ ცოდნის ამაღლებას და ზრდის მოქალაქეების უნარს ჩაერთონ აღმასრულებელი ხელისუფლების საქმიანობაში, პრიორიტეტების დადგენის, ბიუჯეტის დაგეგმვის და შესრულების სტადიებზე.

მოქალაქეების ჩართულობა ძალიან მნიშვნელოვანია ბიუჯეტირების პროცესში, რადგან უფრო ინფორმირებულ და აქტიურ საზოგადოებას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს მმართველობის განვითარებაში და ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ წინსვლაში. მსოფლიოს მრავალს ქვეყანაში შემუშავებულია ისეთი მექანიზმი, რომლის მეშვეობითაც მოსახლეობა აქტიურად არის ჩართული ბიუჯეტირების პროცესში, საბოლოოდ კი საზოგადოება წყვეტს სად და როგორ უნდა გადანაწილდეს არსებული საბიუჯეტო რესურსი.

რისი გაკეთება შეუძლიათ მოქალაქეებს:

მოქალაქეები მოაგროვებენ ფინანსურ ინფორმაციას და უკეთ გაიგებენ თუ როგორ ნაწილდება თანხები ბიუჯეტიდან. შეიტყობენ მომავალი წლის ბიუჯეტის სიახლეების, ცვლილებების და დაფინანსების ახალი ინოვაციური მიდგომების შესახებ, რომელსაც გაუზიარებენ მათ გარშემო მყოფ ყველა დაინტერესებულ პირს.

მოქალაქეებს აქვთ შესაძლებლობა, რომ ჩაერთონ ბიუჯეტის დაგეგმვის პროცესში, თავიანთი შეხედულისამებრ გადაანაწილონ საბიუჯეტო სახსრები, როგორც პრიორიტეტების, ასევე მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე განთავსებული ელექტრონული მოდულის მეშვეობით.

<https://ebtps.mof.ge/>

საზოგადოების ყველა დაინტერესებული მოქალაქე თვალს მიადევნებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე (www.mof.ge) ბიუჯეტის შესრულების კვარტალურ და წლიურ ანგარიშებს. განსაკუთრებით ნიშვნელოვანია ამ პროცესში მათი ჩართვა, რადგან ურთიერთანამშრომლობის შედეგად მიწოდებული ფინანსური ინფორმაცია იქნება მოსახლეობისთვის გასაგებ/მარტივად აღქმად ენაზე და უფრო მეტად გამჭვირვალე.

ბიუჯეტის გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული კითხვები შეგიძლიათ გამოგზავნოთ შემდეგ ელექტრონულ მისამართზე:

Budget.transparency@mof.ge

